

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЕКОНОМІКО-ПРАВОВИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ ТА МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
НА ТЕМУ: «УЧАСТЬ УКРАЇНИ У МІЖНАРОДНИХ ІНВЕСТИЦІЙНИХ
ПРОЦЕСАХ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»

Виконала:

студентка I курсу, магістр,
спеціальності:

«292. Міжнародні економічні
відносини. Міжнародний бізнес»

Машенко Дар'я Олександрівна

Керівник: доцент Беззубченко О.А.

Національна шкала _____

Кількість балів: _____

Оцінка: ECTS _____

Маріуполь, 2021 р.

ЗМІСТ

Вступ.....	3-4
1. Теоретичні аспекти розвитку міжнародних інвестиційних процесів в умовах глобалізації.....	5-24
1.1 Особливості провадження інвестиційної діяльності Україною.....	5-12
1.2 Основи визначення інвестиційної привабливості країн світу в умовах глобалізації.....	12-23
1.3 Роль глобалізації у розвитку міжнародних інвестиційних процесах.....	23-27
2. Аналіз розвитку міжнародних інвестиційних процесів.....	
2.1 Аналіз розвитку міжнародного інвестування у глобальній економіці.....	
2.2 Оцінка включення України до міжнародних інвестиційних процесів.....	
3. Перспективні напрями розвитку міжнародних інвестиційних процесів.....	
3.1 Перспективи інвестиційної діяльності України на світовому ринку.....	
3.2. .... як одна з ключових складових інвестиційних процесів.....	
Висновок.....	
Список використаних джерел.....	

ВСТУП

Розвиток кожної цивілізованої країни бере свій початок з економічної складової, яка є одним з найважливіших показників розвитку. Зокрема, значну роль у економічній стратегії держави відіграють інвестиції та науково-технічний прогрес, що нерозривно зв'язані один з одним. Так, провадження нових технологій, технологічних прогресів, удосконалення промислового сектору становить значну частину внутрішнього валового продукту. Розвитку даних секторів економіки сприяє залучення інвестицій, що дають можливість не тільки удосконалити процеси виробництва та збільшити у геометричній прогресії швидкість росту державних та приватних компаній, а й перейняти досвід та підхід іноземних колег. Окрім цього, глобалізація пришвидшує динаміку інвестицій та децентралізує їх на Світовому рівні.

Особливо значущий процес інвестування для України як країни, що розвивається. Природні умови, надра, гірничі копалини, родовища природного газу – усе це є об'єктами заінтересованості потенційних інвесторів. Однак, як показують практика та статистичні дані, за перший квартал 2020 року інвестиційна привабливість України сягає 2,51 балів з 5 можливих. При чому, у 2019 році цей показник дорівнював 2,95 [47], що говорить про погіршення ситуації. У зв'язку з цим, реалізація великих проєктів та глобальний розвиток промислового сектору та провадження інноваційної діяльності уповільнилася. Вказані обставини змішують законодавчу та, особливо, виконавчу гілки влади шукати нові способи та методи поліпшення інвестиційного клімату держави, що становить актуальне питання для України.

Актуальність теми полягає у розвитку інвестиційних процесів, які протікають в Україні, під впливом сучасних економічних чинників на шляху до Європейської інтеграції, що передбачає запровадження міждержавних, інституціональних, правових та комунікативних підходів задля покращення інвестиційної привабливості країни, а також необхідність підтримки з боку

урядових та міжурядових організацій для розвитку вказаної економічної галузі нашої держави.

Проблематикою дослідження є низький рівень інвестиційної привабливості України та слабкий рівень розвитку фондового ринку України, а також перешкоди, що постають між інвесторами у ході здійснення інвестування, у тому числі щодо ефективності гарантування та захисту прав останніх.

Предметом дослідження інвестиційний клімат та інвестиційна привабливість України, заходи покращення цих показників, емпіричний розвиток інвестиційної конкурентоздатності країн світу задля отримання досвіду із подальшим впровадженням у реалії української інвестиційної середина.

Завданням дослідження є спостереження за історичним розвитком України як суб'єкта інвестування на міжнаціональному та світовому ринку, виявлення проблемних питань, що стримують розвиток цього напрямку та пошук шляхів їх вирішення, а також з'ясування привабливих об'єктів для капіталовкладень з боку приватних іноземних інвесторів. Оцінка розвитку глобалізаційних процесів світу на інвестиційну складову України, а також вплив Євроінтеграції на покращення інвестиційного клімату країни.

Достатню увагу проблематиці інвестування в Україні приділили наступні вчені, кожен з яких зробив великий внесок у розкриття її сутності, а саме: Ю. М. Коваленко, А. В. Непран, І.Бланк, А. В. Колеватова, В. В. Козик, Г. М. Филюк, О. М. Петухова, О.В. Самоуськова, В.Б. Араша.

1. Теоретичні аспекти розвитку міжнародних інвестиційних процесів в умовах глобалізації

1.1 Особливості провадження інвестиційної діяльності Україною

Перш за все, треба звернутися до законодавчої бази України, яка де-юре регулює інвестиційні відносини та регламентує процес іноземного інвестування.

Основними законодавчими актами є Конституція України та Закон України «Про інвестиційну діяльність» від 04.07.2002 р. (остання редакція – 13.02.2021 р.). Щодо Конституції України, то частиною 3 статті 116, вона покладає обов'язки щодо розроблення інвестиційної політики на Кабінет Міністрів України [1], але до актів цього органу виконавчої влади повернемося пізніше.

Закон, який має найбільшу юридичну силу у сфері інвестування (після Конституції України) – Закон України «Про інвестиційну діяльність». Цей Закон регулює аспекти інвестиційної діяльності, що провадиться на території України [2]. Основною його ціллю та направленням є захист суб'єктів інвестування, попередження збитків учасників діяльності, а також уникнення недобросовісної поведінки останніх.

Зокрема, зазначений Закон у абзаці першому частини 1 розтлумачує інвестиції як всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, в результаті якої створюється прибуток (доход) та/або досягається соціальний та екологічний ефект [2]. Зазначена норма тлумачить поняття «інвестиції» це не тільки капіталовкладення іноземних інвесторів у активи або статутний капітал господарського підприємства, зареєстрованого на території України, а й впровадження інтелектуальних цінностей.

Інтелектуальні цінності є об'єктом цивільного права не тільки у національному законодавстві, а й в усіх країнах світу. До цього відносяться результати інтелектуальної, творчої діяльності або інші об'єкти права інтелектуальної власності. Більш детально розмежування таким

інтелектуальним цінностям надає стаття 420 Цивільного кодексу України, виділяючи літературні та художні твори, комп'ютерні програми, компіляції даних (бази даних), виконання, фонограми, відеограми, передачі (програми) організацій мовлення, наукові відкриття, винаходи, корисні моделі, промислові зразки, компонування напівпровідникових виробів, раціоналізаторські пропозиції, сорти рослин, породи тварин, комерційні (фірмові) найменування, торговельні марки (знаки для товарів і послуг), географічні зазначення, комерційні таємниці.

Наявність серед іншого інтелектуальних активів як предмету інвестування створює вплив на соціальну, культурну та управлінську середу. Якщо взяти вужче, то такі застосування такого виду інвестицій в українській господарській діяльності породжує попит мешканців та громадян України, а також виділяє підприємство серед конкурентів, що змушує останніх удосконалювати свої технології, обладнання та устаткування задля збереження рівня конкурентоспроможності на ринку товарів та послуг. У широкому сенсі, інвестування у країни технологій або інноваційних об'єктів пришвидшує глобалізацію країн світу та розширює світові ринки, що дозволяє споживачам зі всього світу користуватися якісною продукцією, яка максимально вдосконалена на певному часовому етапі завдяки конкурентній середі.

Підсумовуючи вищезазначене, процес інвестування перебуває у прямій залежності від кількості та якості залучених активів, що завжди приводить до наслідків. Вказане явище характеризує одну з основних функцій інвестування – досягнення ефекту. Міжнародне інвестування пов'язано з міжнародними відносинами як безпосередньо під час його провадження, так і у результаті його провадження адже результатом здійснення прямого інвестування отримання контролю над фінансованим підприємством.

Як вже зазначалося у понятті «інвестицій», їх об'єктом є матеріальні та інтелектуальні активи. Проте, національне законодавство, зокрема, ст. 2

Закону України «Про інвестиційну діяльність надає більш чіткий перелік об'єктам інвестицій, який не є вичерним, а саме [2]:

1. кошти, цільові банківські вклади, паї, акції та інші цінні папери (крім векселів);
2. рухоме та нерухоме майно (будинки, споруди, устаткування та інші матеріальні цінності;
3. майнові права інтелектуальної власності;
4. сукупність технічних, технологічних, комерційних та інших знань, оформлених у вигляді технічної документації, навиків та виробничого досвіду, необхідних для організації того чи іншого виду виробництва, але не запатентованих ("ноу-хау");
5. права користування землею, водою, ресурсами, будинками, спорудами, обладнанням, а також інші майнові права;
6. інші цінності.

Вчені класифікують інвестиції більш розгалужено.

Зокрема, вчений Самотенкова О.В. поділяє інвестиції наступним чином[5, с. 154]:

1. За об'єктами вкладень коштів:
  - 1.1 реальні;
  - 1.2 фінансові;
  - 1.3 інноваційні.
2. За характером участі в інвестуванні:
  - 2.1 прямі;
  - 2.2 непрямі.
3. За періодом інвестування:
  - 3.1 короткострокові (вкладення капіталу на період не більший за один рік)
  - 3.2 довгострокові (вкладення капіталу на період більший за один рік).
4. За формами власності інвесторів:
  - 4.1 приватні;

4.2 державні;

4.3 іноземні;

4.4 спільні.

5. За регіональною ознакою:

5.1. у середині країни;

5.2. за кордоном.

1. Під реальними інвестиціями розуміють вкладення коштів у активи у матеріальні активи підприємства, що мають характер речі, шляхом придбання нових або модернізації тих, якими володіє підприємство. Наприклад, устаткування, основні засоби. Фінансові інвестиції носять нематеріальний характер та полягають у капіталовкладенні через фінансові інструменти, цінні папери та депозитарні рахунки. При цьому, фінансові інвестиції не мають стійких характер за залежать від стану ринку фінансових послуг та фондових бірж. Інноваційні інвестиції передбачають інвестування у господарське товариство ліцензій, патентів, фінансування розробок, що має на мені покращення процесу виробництва та/або прискорення та здешевшення операційних операцій та витрат до них.
2. Прямі інвестиції передбачають безпосередню участь інвестора у виборі об'єктів вкладення коштів та цілі інвестування. Як правило, таке інвестування здійснюється на підставі господарсько-правового договору між інвестором та юридичною особою. Напрямі (деякі вчені дають ім термін «портфельні») інвестиції мають опосередкований характер та заключаються у інвестуванні через фінансові інструменти (наприклад, акції). При цьому, інвестор наділений можливістю контролювати об'єкти, у які вкладалися його кошти, лише через фінансові звіти або окремі запити, що робить цей процес відносно непрозорим.
3. Короткострокові інвестиції полягають у інвестуванні на період, що не перевищує каленарний рік із подальшим виведенням прибутку та

виходом з інвестиційних відносин. Довгострокові мають полягати у інвестуванні понад календарний рік.

4. Приватні інвестори становлять фізичні особи або фізичні особи підприємці, які здійснюють процес інвестування. Державні – це держава, яка провадить інвестиційну діяльність, інвестуючи бюджетні кошти. Іноземні – інвестування іноземного суб'єкту у економіку України (іноземний інвестор має бути зареєстрований на території України у встановленому законом порядку). Спільне інвестування передбачає створення юридичної особи, до якої входять як громадяни України – резиденти, так і іноземні громадяни – нерезиденти, що реалізують інвестиційну діяльність.
5. Інвестування також різниця за регіональною ознакою, яка визначає місце інвестування: безпосередньо у країні або за кордоном.

Найважливішими для країни є прямі інвестиції, які становлять левову долю інвестиційних процесів та мають більш значущий вплив аніж портфельне інвестування.

Пряме інвестування передбачає, як правило, значне капіталовкладення шляхом придбання інвестиційного активу, у статутний капітал компанії, що тягне за собою збільшення корпоративних прав та долі управління інвестора у господарському товаристві. Пункт 170.2 Податковий кодексу України встановлює, що придбанням інвестиційного активу вважаються також операції з внесення платником податку коштів або майна до статутного капіталу юридичної особи - резидента в обмін на емітовані ним корпоративні права.

Проте, пряме інвестування може здійснюватися не тільки через корпоративні права, а й безпосередньо у економічку держави, шляхом купівлі земельних ділянок державної форми власності (враховуючи нещодавні зміни у законодавстві щодо запровадження «ринку землі» відповідно до Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо умов обігу земель сільськогосподарського призначення»), набуття прав

користування природними ресурсами, реалізація інвестиційних проєктів тощо.

Основну функцію розвитку України як суб'єкта інвестиційно діяльності на світовому ринку покладено на орган, який носить консультативно-дорадчий характер та створений при Президентові України є Національна інвестиційна рада. Саме на нього покладається обов'язок розвиток інвестиційного потенціалу та покращення інвестиційного клімату України шляхом аналізу поточних проблем міжнаціонального та іноземного інвестування, пошуку шляхів удосконалення напрямів та процесів інвестиційної діяльності, а також захист прав інвесторів.

Так, Президент України Володимир Зеленський у 2020 році сумісно з Інвестиційною радою ініціював законопроект "Про державну підтримку інвестиційних проєктів зі значними інвестиціями", що передбачає ряд заходів, направлених на підтримку державою перспективних інвестиційних проєктів, у тому числі закріплення гарантій для інвестора шляхом укладення договору з Кабінетом Міністрів України строком на 15 років, призначення менеджера проєкту, що здійснює функції повного супровіду інвестиційного проєкту до його завершення; надання податкових пільг у вигляді звільнення від сплати податку на прибуток, державного мита та податку на додану вартість при ввезенні в Україну основних засобів, а також спрощення порядку набуття у користування приміщень, земельних ділянок та допомога при провадженні будівництва, реконструкцій та капітальних ремонті [49].

Окремим різновидом інвестицій є портфельні інвестиції. Як правило, портфельні інвестиції тісно зв'язані з фондовою біржовою діяльністю, адже за своєю суттю вони є різновидом господарської діяльності, що вбачає придбання цінних паперів, фінансових інструментів (контрактів) через фондові біржі.

Відмінності прямих та порфельних інвестицій:

- За об'єктом;
- За метою.

Об'єктами портфельних інвестицій, на відміну від прямих, є лише цінні папери (пайові, боргові, приватизаційні, похідні, товаророзпорядчі, іпотечні), у той час як прямі інвестиції визначають об'єктами корпоративні права – частки у статутному капіталі, активах або основних засобах.

Другою відмінністю є мета портфельних інвестицій. У прямих інвестиціях інвестор досягає контролю та управління господарським товариством шляхом інвестування, у той час як портфельні інвестиції мають на меті спекуляцію, хеджування, довгострокове інвестування з метою збереження капіталовкладень. Здійснення управління господарською діяльністю суб'єкта господарювання – реципієнта інвестицій є вкрай важкою недивлячись на можливість наявності права голосу у випадку володіння простими акціями оскільки моніторинг діяльності підприємства здійснюється лише голосуванням на установчих зборах та дослідження кварталного, піврічного та річного звіту акціонерного товариства.

Портфельне інвестування регулюється Законом України «Про цінні папери та фондовий ринок», Податковий кодекс України, а також ряд міжнародних нормативно-правових актів, ратифікованих на території України органами державної влади.

Під час обговорення Національної економічної стратегії 2030 у січні 2021 року, Голова з Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку Тимур Хромаєв заявив, що Україна посіла 120 місце з розвитку фінансового ринку серед 125 країн. [50] За словами Голови, «За останні 18 місяців Україна "зробила найпотужніший крок": прийняли закон "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення функцій із державного регулювання ринків фінансових послуг", закон про деривативи».

Дійсно, інвестиційне законодавство України було надзвичайно удосконалене шляхом прийняття Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення функцій із державного регулювання ринків фінансових послуг» та Закону України «Про затвердження Порядку зупинення дії та анулювання ліцензії на окремі види

професійної діяльності на фондовому ринку (ринку цінних паперів)». Адже, першим законом було посилено державне регулювання порфельної інвестиційної діяльності Національного Банку України як контролюючого органу, а також актуалізовано законодавство у цій сфері. Другим законом розширився круг інвесторів шляхом запровадження доступу до фондового ринку непрофесійних приватних інвесторів, які бажають провадити операції з цінними паперами. Попередньо, учасниками фондового ринку могли були лише ліцензовані Національним Банком України учасники фондового ринку, які мають право на провадження у встановленому законом порядку діяльності з надання фінансових послуг.

Проте, варто зауважити, що доступ до фондового ринку надається непрофесійному учаснику лише через професійних учасників, які надають фінансові послуги у небанківській сфері – торговців цінними паперами. Торговці цінними паперами здійснюють брокерську, дилерську діяльність; андеррайтинг; діяльність з управління цінними паперами. [4]

Підсумовуючи вищевикладене, з часів незалежності Україна перейняла світовий досвід у провадженні інвестиційної діяльності, що відображено у чинному національному законодавстві та міжнародних правових актах, до яких Україна приєдналася та надала згоду на їх виконання, що надає можливість стандартувати національну систему до світового рівня, що дозволить залучити більше інвесторів у проекти.

1.2 Основи визначення інвестиційної привабливості країн світу в умовах глобалізації

В умовах глобалізації взаємозалежність країн та економічний розрив між ними зростає, що породжує потребу у інвестиціях. Водночас, рівень економічної привабливості та готовність галузей до інвестицій різняться. У світі має місце пряма кореляція між поліпшенням показників інвестиційної привабливості країни з кількістю залучених інвестицій у країну. Вказана оставина характеризується там, що ефективно регулювання та інвестиційної

діяльності приводить до розвитку об'єкту таких капіталовкладень та, як наслідок, веде до збільшення внутрішнього валового продукту через збільшення обсягів виробництва продукції. Позитивний ефект від процедури інвестування мотивує урядову систему кожної країни світу кожен день здійснювати кроки до встановлення стійких міжнародно-економічних відносин та шукати шляхи повернення до країни міжнародних інвестицій. Процес налагодження позитивного інвестиційного клімату в країні є тривалою процедурою, яка потребує значних зусиль з боку державного управління на мінімізацію зовнішніх та внутрішніх негативних факторів або, як мінімум, їх маскуванню.

I. Бланк визначає інвестиційну привабливість країни як інтегральну характеристику окремих компаній - об'єктів майбутнього інвестування з позиції перспективності розвитку, обсягу і перспектив збуту продукції, ефективності використання активів та їхньої ліквідності, стану платоспроможності та фінансової стійкості [51; 200] Вчений I. Крейгіна розглядає інвестиційну привабливість як відповідь на питання про доцільність вкладення коштів у конкретне підприємство [52;45]

Деякі вчені наголошують на тому, що інвесторові при виборі контрагента – акцептора інвестицій необхідно керуватися не тільки оцінку інвестиційної привабливості країни, а й враховувати усю вертикаль: регіон, країну, адміністративну одиницю, місто, підприємство. Такий підхід допоможе побачити вплив специфічних факторів з кожної ступні вертикалі безпосередньо на інвестиційний проєкт та донора інвестицій. При цьому, ігнорування проходження цієї системи тягне за собою неможливість або неповноту вилучення вигоди інвестором.

Дослідники цієї галузи наводять різні види класифікації факторів, що впливають на інвестиційну привабливість країни. Однак, більшість вчених визначають наступні базові показники оцінки, зачіпають усі фактори, що носять вплив, а саме [53; 5-7]:

1. рівень загальноєкономічного розвитку та нормативно-правового забезпечення регіону;
2. рівень розвитку інвестиційної інфраструктури регіону;
3. демографічний фактор і трудовий потенціал
4. рівень розвитку ринкових відносин і комерційної інфраструктури;
5. рівень криміногенних, екологічних й інших видів ризиків, рівень загальної безпеки;
6. рівень розвитку виробничої інфраструктури;
7. рівень розвитку інституціональної інфраструктури;
8. природно-ресурсний та природозахисний
9. потенціал, стан довкілля;
10. потенціал економічної інфраструктури та інформаційного забезпечення;
11. інноваційний та науково-технічний потенціал;
12. потенціал соціальної інфраструктури;
13. потенціал транспортної доступності;
14. потенціал та місткість споживчого ринку;
15. рівень інвестиційної активності, концентрація й розподіл інвестиційного капіталу, розвиток прямих і портфельних інвестицій, інвестиційні преференції.

Основним фактором є рівень загальноєкономічного розвитку та нормативно-правового регулювання регіону/країни.

Щодо рівня загальноєкономічного розвитку, то його можна визначити за показниками експорту та імпорту товарів та послуг, прибутку підприємств держави, валової доданої вартості та валового внутрішнього продукту, фінансових результатів підприємства, якості продукції, що виробляється у країні, товарообороту за останні періоди, а також вартості обладнання (у випадку, якщо потенційна інвестиція є прямою). Нормативно-правове регулювання передбачає врахування актів законодавства у вигляді міжнародно-правових угод, ратифікованих державною та визнаних такими,

що підлягають виконанню на її території, конституції, законів, підзаконних та інших нормативно-правових актів. При цьому, важливу увагу треба приділити податковому законодавству країни, а також врахувати законодавство, що розповсюджується на адміністративно-територіальну одиницю, у якій розташований суб'єкт господарської діяльності. Якщо взяти до прикладу Україну, то такими адміністративно-територіальними одиницями є області, райони та міста, на яких розповсюджуються рішення обласних, районних, районних у містах, міських, сільських та селищних рад, прийняті у порядку, встановленому Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні». Щодо податкового законодавства, то вказана регуляторна політика держави може вплинути як на предмет інвестування, так на доходи, отримані інвестором у результаті здійснення інвестиційної діяльності.

Розвиток інвестиційної інфраструктури регіону характеризує стан капіталовлиття інвесторів у промислові сектора країни. Як правило, вказаний показник оцінюється інвестором шляхом дослідження досвіду інвестування у межах цього сектора, а також відстеженням динаміки становлення інфраструктури. До того ж, вказаний чинник відображає рівень потреби у капіталовкладенні та інвестуванні, а також віддачу інвестору від реалізованих ним проєктів.

Демографічний та трудовий фактори відіграють не останню роль при виборі інвестором регіону/країни інвестування, адже цей чинник є показником соціального та економічного розвитку країни, що підтримує комплексний розвиток території та впливає на об'єми та характер виготовленої продукції. Кількість зайнятого населення, а також продуктивність їх праці, у багатьох випадках визначаються можливостями, які вони мають для набуття професійних навичок та підвищення кваліфікації. Населення країни відіграє роль споживача продукції, що дозволяє скорегувати попит на ринку. Трудовий фактор, як правило, характеризується вартістю трудової діяльності працівників у залежності від їх кваліфікації на ринку праці, що дозволяє інвесторові розрахувати збитки підприємства з утримання найманої сили.

Також, додатковому врахуванню підлягає освіта країни, її доступність та якість, що визначає рівень професійного розвитку населення.

Рівень розвитку комерційної інфраструктури частково залежить від попереднього фактору. Демографічне населення є основним споживачем товарів та послуг на рівні країни, що змушує комерційну галузь створювати нові об'єкти із застосуванням прийомів та тактик маркетингу, продажів з метою приваблювання працездатного населення, яке створює попит на товари. Беручи до уваги нашу країну, суб'єкти господарської діяльності максимально застосовують принцип екстериторіальності, розміщуючи точки реалізації продукції у всіх кутках країни або створюючи онлайн платформи, які сумісно з компаніями, які спеціалізуються на внутрішньому перевезенні, дозволяють кінцевому споживачеві отримати товар у максимально короткі строки, а продажу товару – прибуток без витрат на утримання фізичного магазину.

Ще один фактор дозволяє прогнозувати ризики інвестування шляхом дослідження статистичних даних та динаміки злочинності у сфері підприємницької діяльності, загрози військового – політичного характеру та екологічної складової. Враховуючи, що жодна країна не може виключати або гарантувати відсутність прояву вказаних чинників, показники доцільно аналізувати нарівні з іншими країнами. Так, рівень кримінальних загроз залежить від національної безпеки, пріветивних заходів держави та сили примусово-правового апарату держави, у той час як екологічні загрози регулюються державною політикою у сфері екологічного законодавства, що також може негативно впливати на інвестора через рівень обмежувальних заходів.

Не останню роль відіграє транспортна інфраструктура країни, яка напряду залежить як від міжнародних відносин країни в умовах глобалізації, так і від особливостей її розташування у геополітичному просторі. Цей фактор встановлює швидкість, вартість та якість процедури експортно-іспортних процедур, передбачаючи витрати та окупність інвестицій.

Оцінки інвестицію можна шляхом застосування наступних методів:

- Статистичний;
- метод експертних оцінок;
- Рейтинговий.

Статистичний метод та похідні від нього є основними підходами у виявленні стандартів економіки. Недивлячись на його примітивність, він заснований на достовірних даних та дозволяю отримати максимальну кількість необхідної інформації інвесторові для прийняття рішення щодо впровадження інвестиційного проєкту. Проте, до недоліків такого методу належить обмеженість інформації та безпосередньо статистичних даних з огляду на наявність таємниці корпоративної діяльності та відсутності достатніх механізмів відстеження та ведення статистики.

Відповідно до методу експертної оцінки, аналітик визначає найважливіші на його думку показники, досліджує їх у динаміці, розробляючи на основі дослідження висновок. Цей метод адаптується до потреб конкретних інвесторів та відповідних інвестиційних проєктів за рахунок поглиблення аналізу продуктивності певних галузей. Однак, таке дослідження є суб'єктивним, і висновки значною мірою залежать від позиції експерта. До того ж, вибірка даних залежить від наявності таких даних у вільному доступі, що впливає на об'єктивність дослідження.

Третій метод поєднує у собі два підходи : рейтингово-аналітичний та рейтинговий, що заснований на опитуваннях.

Перший підхід аналізує наявні показники та їх групування. Цей спосіб полегшує інтерпретацію та дослідження даних. Проте, суттєвим недоліком є важливість вибору методології задля чіткого розрахунку показників. Другий - передбачає опитування експертів певного регіону, в результаті чого складається загальний рейтинг. [54, с. 56-62].

Поєднуючи ці три методи, проводиться аналіз макрорівнів країни.

Основні показники можна розділити на групи:

- Загальні;
- Макроекономічні;

- Оцінка інвестиційного ринку.

Загальні показники включають дані про продуктивність та рейтинги відповідної країни на міжнародному інвестиційному ринці. Так, ними є макроекономічні показники, які включають ВВП, державний борг, експорт та імпорт товарів та послуг, рівень цін та безробіття тощо.

До того ж, світова практика визначає міжнародні показники, що оцінюють конкурентоспроможність країн. Ми проаналізуємо деякі з них. Вони визначені Міжнародним керівництвом з питань державного ризику (ICRG), Міжнародним діловим компасом (IBC) та Індексом глобальної конкурентоспроможності (GCI).

Показники оцінки ризику ICRG була створена в 1980 р. аналітиками видання International Reports, що публікував матеріали з питань міжнародних фінансів і економіки. Вони становлять три складові ризику країни: політичні, фінансові та економічні ризиків. При цьому, політичний ризик включає 12 компонентів, фінансовий - 5, а економічний - 5. Кожному компоненту присвоюються бали ризику - risk point, найбільша величина якого визначає найменший потенційний ризик, а мінімальна величина - найбільший потенційний ризик. Певні учасники оцінки збирають вищезазначену інформацію, перетворюючи її в оцінку ризику. Політичний компонент включає такі показники, як політична імперіалізація та релігійна та етнічна напруженість, соціально-економічні умови, зовнішні та внутрішні конфлікти, політична стабільність, участь у воєнних конфліктах, рівень корупції, демократична відповідальність, закон та порядок, якість бюрократії. Напрямом розробки економічного рейтингу є визначення сильних та слабих сторін держави. Основними економічними показниками є ВВП на душу населення, зростання реального ВВП, інфляція, сальдо бюджету, поточний рахунок та зовнішній борг. Аналізуючи такі показники, експерти роблять висновок про те, що економічний ризик низький - якщо сильні сторони перевищують слабкі, або великий - якщо слабкі сторони домінують над

сильними. Фінансові компоненти допомагають встановити платоспроможність певної країни, спираючись на наступні показники:

- іноземний борг від ВВП;
- обслуговування іноземного боргу в залежності від експорту товарів і послуг;
- поточний рахунок у залежності від експорту товарів і послуг;
- чиста ліквідність;
- стабільність обмінного курсу.

BDO International Business Compass є щорічним індексом, покликаним на забезпечення виміру конкурентоздатності компаній/країн світу. Дослідження публікується спільно BDO Німеччини та Гамбурзьким Інститутом Світової Економіки. Метою є оцінка інвестиційної привабливості суб'єкта як єдиного комплексного індексного значення, який проектує загальний рівень розвитку соціальної та підприємницької діяльності. BDO покликана з метою надання CEO компаній інструменту для оцінки та визначення країн, найбільш придатних для впровадження інвестицій. Як вказує сам BDO, вони приділяють особливу увагу споживанню енергії і ресурсів. Зокрема, у виданні BDO International Business Compass 2018 порівнюються країни і регіони щодо використання різних видів ресурсів, а також наслідки такого споживання для світу. В цілому, цей показник включає економічні, політичні та соціокультурні компоненти. Основними економічними показниками оцінки є: дохід на душу населення, державний борг, рівень росту цін, надходження прямих іноземних інвестицій, ставки податків, рівень корупції, витрати на душу населення тощо. [55] Так, у 2018 році, за даним рейтингом піднялася на три позиції та посіла 131 позицію у рейтингу інвестиційної привабливості країн світу за BGO International. Крім того, Україна зайняла 82 місце у індексі використання ресурсів. [56]

Звіт про глобальну конкурентоспроможність GCR є щорічним висновком, що публікується Світовим економічним форумом та Світовим центром конкурентоспроможності. Звіт базується на новітніх теоретичних та

емпіричних дослідженнях та складається з 338 критеріїв. У звіті про глобальну конкурентоспроможність більше акцентується на даних опитування, проте менше освітлюється статистична інформація. До звіту входить оцінка факторів економічного розвитку, зокрема експорту та імпорту товарів, фінансові показники та розмір робочої сили. Також зазначається інформація про інноваційну діяльність країни та її особливості державної політики - інфраструктура державних органів, якість освіти тощо. [57]

У зв'язку із розвитком поширених та доступних засобів масових інформацій, деякі інвестиційні, консалтінгові компанії, а також друковані та розважальні видання спостерігають та розроблюють рейтинги підприємств, що займають нішу національного ринку, а також глобальних компаній на підставі їх фінансової звітності та корпоративної діяльності. Проте, рейтинги видають найчастіше носять суб'єктивний характер в силу впливу на нього політики власника видання та інших факторів, що робить його таким, що носить рекомендаційний та неофіційний характер. До них можна віднести Bloomberg, The Economist та інші.

Як вже стало зрозуміло з приведених вище прикладів, основними показниками, що становлять вимір рейтингів, є кілька основних: державний бюджет, зовнішній борг, інфляція, податки, національні заощадження, ставка, заробітна плата.

Махмут Ердал визначав у статті “Детермінанти поперечного аналізу” три типи прямих іноземних інвестицій: ринкові ПІІ, пошук ресурсів та пошук ефективності [58, с. 356-369].

Інвестиції першого типу належать до тих, що направлені на споживача країни-акцептора інвестицій та орієнтовані на ці місцеві та регіональні ринки.

Другий тип характеризує ресурси як об'єкт інвестицій, що не є доступними для країни.

Третій тип характеризується використання інвестором переваги від географічно розташування країни.

Проте, найбільш точним показником для інвестора є розмір ринку, на який потенційно направлені його капіталовкладення, що вимірюється ВВП/ВВП на душу населення, а також показниками експорту та імпорту на душу населення.

Наприклад, розвитку Китайського ринку частково посприяли американські інвестори, які використовували країну для задоволення своїх потреб тим часом піднявши її економіку за рахунок “влиття” економічних ресурсів. У Китаї їх приваблювало географічне розташування та робоча сила. Такими ж перевагами наділена Російська Федерація, проте інвестори вбачають політичні ризики інвестування, що не допомогло їй зробити великий стрибок в економіці, як Китай.

Щодо робочої сили, то тут ключову роль грає заробітна плата працівникам. Найкращим прикладом є згаданий вище Китай. [59, 21-33].

Є багато суперечливих результатів впливу заробітної плати на інвестиції. Певні вчені наголошують на тому, що високій рівень заробітної плати є показником ефективності та замотивованості робочої сили, особливо коли вона має високий рівень освіти та кваліфікації [59, с. 48]. Решта - вважають це зайвим видатком, що ломает економіку інвестиційного проекту.

Ще одним суперечливим фактором ПІІ є політична нестабільність. У деяких ситуаціях можливі багаті природні ресурси використовуватись як компенсаційний інструмент політичної нестабільності. Прикладом слугують країни Африканського континенту. Хоча, політична нестабільність може стати причиною втрати значної частини або всієї частини об'єкту інвестицій через незахищеність іноземного інвестора у країні та неправомірних дій місцевої влади.

Інфраструктура також має вплив на іноземні інвестиції за рахунок корегування розміру видатків на логістичні або інші частини проекту. Проте, цей чинник частково залежить від попереднього, адже у випадку заінтересованості уряду у розширенні економічних показників та розвитку

галузей економіки, він має змогу посприяти у налагодженні інфраструктури навіть за рахунок міжурядових/світових проєктів.

Зовнішні конфлікти можуть мати негативний вплив на зовнішній бізнес, що починаються від обмежень у здійсненні платіжних або валютних операцій до торговельних та інвестиційних санкцій. Прикладом може слугувати запровадження у квітня-травні 2021 року санкцій до Російської Федерації через воєнізованого вторгнення до України шляхом відключення від міжнародної системи SWIFT та енергетичного ембарго - заборони на імпорт нафти та газу, що добуваються на території країни [60].

Іншим фактором, що впливає на ПП, є витрати на науково-дослідницькі та дослідницько-конструкторські роботи. В.Б. Араша вивчав співвідношення між річними обсягами як вихідних, так і вхідних прямих іноземних інвестицій, а також сумами накопичених вихідних та вхідних прямих іноземних інвестицій та науково-дослідницьких робіт, та витратами, розрахованими за паритетом купівельної спроможності провідних країн світу, у тому числі Нідерландів та Ірландії.

Відповідно до його досліджень, кореляція склала більше 0,8 через намагання передових технологічних країн інвестувати з однієї сторони та їх привабливість для іноземних інвестицій з іншої сторони [61; 60].

Варто зазначити, що регіональна інтеграція позитивно впливає на інвестиції приплив, наприклад, до Європейського Союзу; або агломеративні економіки, таких як Кремнієва долина. Окремо треба сказати про Кремнієву долину, яка довгий час була місцем розташування бізнесменів, венчурних інвесторів та великих транснаціональних компаній. Проте, станом на травень 2021 року, із публічних виступів президента Сполучених Штатів Америки Джо Байдена вбачається намір реформувати податкову систему США шляхом підвищення податкового навантаження на заможних громадян та нерезидентів країни, що змушує таких мешканців шукати нові місця для провадження бізнес діяльності [62].

Одним із суперечливих факторів є корупція присутній в економіці. Традиційно вважається, що корупція негативно впливає на приплив інвестицій. Однак Лукас (1990) та Накsoon (2010) стверджують, що країни з вищими показниками рівні корупції залучають більше інвестицій з розвинених країн [63, 11-32]. Це явище пояснюється можливістю пришвидшення та зниження бюрократичної процедури у ході інвестиційної або господарської діяльності, а також на етапі отримання дозвільної документації, ліцензування.

Інвестиційна привабливість країни проявляє себе як на мікрорівні, починаючи від привабливості підприємства, так і у галузі, районі та країні в цілому. Основна детермінанта для будь-якого інвестиційного рішення, особливо на мікрорівні, є показник рентабельності інвестицій, адже інвестування має на меті отримання прибутку від капіталовкладень та, до того ж, рентабельність повинна мати місце для обох сторін інвестування.

1.3. Роль глобалізації у розвитку міжнародних інвестиційних процесах

Глобалізація - це процес збільшення економічної взаємозалежності національних економік у всьому світі шляхом швидкого збільшення транскордонного руху товарів, послуг, технологій та капіталу. Враховуючи, що процес глобалізації накладає зниження тарифів, податків та інших бар'єрів, що підривають світову торгівлю, такий процес призводить до посилення економічної інтеграції між країнами, тим самим сприяючи створенню глобального або світового ринку. Світовий банк визначає це як свободу та можливість для особистості та компанії добровільно ініціювати обмін з іншими приватними особами та компаніями в інших країнах. Глобалізація показала активну присутність головним чином в економічній, політичній, соціальній, культурній та технологічній сферах поля. У цьому відношенні глобалізація значною мірою забезпечила вільний рух робочої сили, капіталу та товарів.

Глобалізація та постійний технічний прогрес створюють величезні можливості для розвитку інвестиційного поля. З іншого боку, це породжує велику конкуренцію як на ринку, так і за об'єкти інвестицій. З іншого, зовнішня торгівля та прямі інвестиції допомагають країнам, що розвиваються, протистояти міжнародній конкуренції підвищення економіки, збільшення продуктивності та експортних можливостей.

Конкуренція як ефект від глобалізації допомагає запобігти монополії окремих країн світу, які мають географічні переваги у певних секторах. Наприклад, у енергетичному секторі шляхом розташування місцевих родовищ нафти, газу та ін.

Глобалізація характеризується зростанням міжнародної торгівлі товарами та послугами зростання прямих іноземних інвестицій, а також політичних та соціальних зв'язків, що супроводжують зростання економічної інтеграції. Вона включає всебічну трансформацію в технологічній, економічній, політичній та науковій сферах з 1990-х років. Цей процес інтегрував в економіку країн багато нових галузей, у тому числі за рахунок провадження інвестиційної діяльності. При цьому, інвестори, маючи на меті отримання прибутку від розширення споживачів, розширили ринки споживання та зробили галузі економіки загальнодоступними для усіх країн світу. Як природний результат інтеграції ліквідність знань, праці, капіталу та товарів досить зросла.

Разом із тим, макроекономічні баланси країн світу постраждалих внаслідок динамічного руху та перетікання капіталу через увесь Світ, що змусило посилювати контроль за інвестиційною діяльністю та запроваджувати жорсткий режим оподаткування. В цих рамках глобалізація глибоко вплинула як на економіку, так і на політику та законодавство.

Іноземні інвестиції, що надходять у країни, що розвиваються, також суттєво зросли протягом 1990-х років, але, всупереч торгівлі, вони залишаються на рівнях, значно нижчих від рівня розвинених країн. Проте, в умовах глобалізації країни, що розвиваються мають змогу ставати значним

конкурентом розвинути країнам за рахунок промислового, природного або іншого потенціалу, у тому числі, шляхом залучення інвестицій.

Із розвитком глобалізації у інвестиційних фондів та бізнесу зв'явилася тенденція виходити за межі внутрішнього та національного ринки інших ринків по всьому світу, дозволяючи їм взаємозв'язуватися з різними ринками, що призвело до утворення транснаціональних компаній як найважливішого продукту діяльності глобалізації. У своїй діяльності, вони сприяють руху прямих іноземних інвестицій, портфельних інвестицій та міжнародної торгівлі на світовому рівні, дозволяючи екстериторіально розширювати ринок споживачів та галузь вцілому (64; 27-28).

Як правило, транснаціональні компанії носять організаційно-правову форму відкритих акціонерних компаній, що має велике значення як для провадження інвестиційної діяльності, так і для світової економіки вцілому.

В епоху глобалізації, портфельні інвестиції можуть бути набагато більш мінливими. Зміни умов інвестування в країні/регіону, публікації ЗМІ можуть призводити до різких коливань у портфельних інвестиціях. Іноді, такі процеси відбуваються під впливом суб'єктивних неекономічних обставин. Для країни, яка зростає, така нестабільність може спричинити швидке зростання або падіння мікроекономічних показників. Прикладом може слугувати згадка CEO компанії "Тесла" Ілона Маска про те, що компанія буде купляти криптовалюту "Біткоін", що спричинило значний рост інвестування у криптовалюту роздрібними інвесторами [65] У той час як швидкий продаж акцій може завдати значний удар економіці підприємства аж до банкрутства.

Навідміну від портфельних інвестицій, прямі інвестиції передбачають контрольний пакет акцій у бізнесі і означають право власності на такі фізичні активи, обладнання та інше. З огляду на те, що об'єкти нерухомості є твердим активом, що менше піддається впливу економічних показників, такий вид інвестування є більш надійним та більше приваблює інвесторів у країнах світу, що розвиваються.

Динаміка та структура прямих іноземних інвестицій сприяли до посиленої інтеграції національних економік. Звіти ЮНКТАД дійшли висновку, що прямі іноземні інвестиції стали важливим двигуном економічного зростання оскільки вони зростали швидше, ніж валовий внутрішній продукт (ВВП), показники імпорту та експорту, а також корпоративних продажів.

Підсумовуючи досліджене, інвестиційна привабливість країн світу охоплює майже усі рівні розвитку країни, приділяючи особливу увагу її економічним показникам та політичному розвитку. При цьому, найчастіше саме від політичного аспекту та державній стратегії розвитку економіки, узгодженої владою та урядом, залежать економічні складові. На прикладі Сполучених Штатів Америки можна відслідити, що посилення змін податкового органу у частині збільшення оподаткування на прибуток компаній та фізичних осіб може значно зменшити розвиток регіону та спровокувати витік інвестицій та компаній у іншу місцевість з більш лояльною системою оподаткування. На прикладі Китаю можна відслідити, що географічне розташування та дешева робоча сила допомогли привабити інвестиції з країни-гегемонії США та інших регіонів, що у подальшому зробило Китай головним конкурентом США у сфері торгівлі та виробництва, що змушує США запроваджувати торгівельну політику протекціонізму та економічного впливу для збереження свого домінуючого стану як виробника товарів та продавця послуг, прибігаючи при цьому іноді до нечесних методів задля досягнення результату.

Позитивним показником для України є підвищення у світових рейтингах інвестиційної привабливості країн світу. Однак, вона все ж займає останні місця. Варто зауважити, що великим кроком до покращення стає державно-приватне партнерство та удосконалення чинного законодавства. Закон України “Про інвестиційну діяльність” з кожною редакцією підлаштовується до сучасних реалій інвестування, лібералізуючи та, у той же час, регламентуючи цю діяльність з метою уникнення правопорушень серед

інвесторів. Не залишилися у стороні Кабінет Міністрів України та Президент України, які як на державному рівні, так і на міжнародному покращують інвестиційну діяльність на території України шляхом запровадження програм розвитку перспективних проєктів та механізмів законодавчого захисту інвесторів, у тому числі в судовому порядку. Запровадження міжнародної міжбанківської системи передачі інформації та здійснення платежів SWIFT відкрило для українців можливість інвестувати закордон та приймати платежі значно швидше та простіше, виводячи Україну на світовий рівень інвестицій.

2. Аналіз розвитку міжнародних інвестиційних процесів

У 2020 році глобальні потоки іноземних інвестицій зазнали сильного удару внаслідок пандемії COVID-19. Особливо сильно постраждали потоки до країн, що розвиваються, оскільки орієнтовані на експорт та пов'язані з товарами інвестиції є одними з найбільш пріоритетних у економічній системі в умовах глобалізації.

Зниження глобального притоку прямих інвестицій у 2020 році до 40% за порівнянням з рівнями 2019 року в 1,54 долара США. Це приводить до того, що вперше з 2005 року обсяг прямих інвестицій складає менше 1 трлн доларів.

Прогнозується, що в 2021 році аналогічне скорочення обсягу прямих інвестицій ще на 5-10% і поступове відновлення попередніх показників починаючи з 2022 році. Повернення показників допандемійного стану у 2022 рік при поверненні прямих іноземних інвестицій до довгострокової тенденції за період до пандемії можливий з огляду на запровадження урядами країн відповідних програм. Наприклад, у Сполучених Штатах Америки, уряд запровадив триетапну програму відновлення, першочерговою складовою є відновлення економіки. [69] Щодо ЄС, то у квітні 2021 року рада ЄС ухвалила додаткове фінансування у розмірі 121, 5 мільярда євро задля відновлення допандемійного стану, запровадження паспортів вакцинації, допомогу державам-членам Європейського Союзу та потребуючим цієї допомоги країнам. [70] На саміті 23 квітня 2021 року країни ЄС затвердили план відновлення економіки та запроваджено виділення 540 мільярда євро на оплату праці працівникам, допомогу окремим компаніями для уникнення банкрутства, а також інші механізми гарантії малого та середнього бізнесу.

В цілому в 2019 році 54 країни взяли не менше 107 заходів, які зачіпають іноземні інвестиції; три чверті з них були спрямовані на лібералізацію, стимулювання і спрощення, причому найбільшу активність тут виявляли країни, що розвиваються і ринки, що розвиваються Азії. Кроки щодо лібералізації були зроблені в гірничодобувній, енергетичній, фінансовій, транспортної та телекомунікаційній галузях. Кілька країн спростили

адміністративні процедури для інвесторів або розширили режими стимулювання інвестицій.

Відбуваються зміни в режимі МІУ. У 2019 під другий раз число припинених МІУ перевищило число нових МІУ. Таким чином, в цілому діє 3284 МІУ, а 349 МІУ припинені. ряд інших подій вплине на ландшафт міжнародної інвестиційної політики, включаючи домовленість держав - членів Європейського союзу (ЄС) про припинення двосторонніх інвестиційних договорів всередині ЄС, «брекзїт» і вступ в силу угоди про створення Африканської континентальної зони вільної торгівлі.

Число справ про врегулювання суперечок між інвестором і державою, пов'язаних з інвестиційними договорами, перевищило 1000. Більшість з 55 стали відомими справ, розпочатих в 2019 році, були порушені відповідно до МІУ, підписаними в 1990-х роках або раніше. Арбітражні органи взяли не менше 71 рішення по суті справи. У рішеннях, що встановлюють відповідальність держави, присуджені суми варіювалися від декількох мільйонів до 8 млрд доларів.

Договори, укладені в 2019 році, показують прогрес в реформуванні режиму МІУ. Майже всі нові МІУ містять положення, відповідні пакету заходів по реформі міжнародного інвестиційного режиму, запропонованого ЮНКТАД, причому найчастіше ті пов'язані з такою областю реформ, як збереження регулятивного простору держав.

Варто зазначити, що з огляду на те, що пандемія зачепила не тільки малий та середній бізнес, а й інвесторів, у 2020 – 2021 роках компаніями прийшлося розраховувати у першу чергу не на інвесторів, а на державну допомогу.

Представники ООН висловилися на Конференції з торгівлі та розвитку щодо прогнозованого зниження кількості інвестиційних угод на майбутнє та бажання країн утримати капітал на національному рівні, зменшуючи капіталовідтік у іноземні держави. [71]

Наслідки можуть тривати далеко за межами безпосереднього впливу на інвестиційні потоки. Спричинена коронавірусною хворобою світова криза може стати каталізатором процесу структурної трансформації міжнародного виробництва цього десятиліття та можливістю для підвищення його стійкості, але це залежатиме від здатності скористатися перевагами нової промислової революції та подолати зростаючий економічний націоналізм.

В умовах пандемії на ринку домінували компанії, що дозволили споживачам ефективно працювати з дому та комфортно переносити карантинні обмеження. При чому, не дивлячись на те, що у 2020 році економіка перебувала у рецесії, на ринку домінували саме компанії інформаційного сектору, що не є типовим для відповідного економічного циклу. Лідером серед них стала американська компанія ZOOM, що реалізує продукт, який дозволяє проводити відеоконференції.

Графік котирувань компанії ZOOM на фондовій біржі

Якщо розглядати процес міжнародного інвестування з суб'єктивної точки зору, необхідно зазначити, що напрямок інвестиційної діяльності (у тому числі міжнародного) закладається, як правило, приватними інвесторами, які діють через брокерів.

Міжнародні інвестиції розширюють придатні інструменти для інвестиційного портфеля, виходячи за рамки внутрішніх інвестицій.

При інвестуванні на мікроекономічному рівні превалює портфельне інвестування як зручний та ідеально пристосований для дієздатного споживача вид інвестицій, що знаходить своє місце у продуктах брокерської діяльності.

Для кваліфікованого або некваліфікованого інвестора міжнародне інвестування виконує роль механізму диверсифікації портфелю як за галузевим, так і за географічним показником з метою розподілу інвестиційних ризиків між світовими компаніями.

Як правило, на рівень міжнародного інвестування виходять суб'єкти, що зазнали певного досвіду на рівні національного інвестування та корпоративної діяльності, маючи на меті примножити капітал.

Виходячи на міжнародний економічний рівень, інвесторові необхідно усвідомлювати ряд особливостей національного та міжнародного інвестування, які викладені у наступній таблиці.

Національне	Міжнародне
Інвестування у компанії, що зареєстровані під юрисдикцією держави інвестора.	Інвестування у компанії, що розташовані під юрисдикцією країн світу (в залежність від доступу на ринки держав)
Залежність інвестиційної діяльності від економіки держави, у межах якої інвестор провадить діяльність	Залежність інвестиційної діяльності від світової економіки, а також від економіки держави, у межах якої інвестор провадить діяльність
Оподаткування здійснюється у відповідності до чинного	Оподаткування здійснюється на рівні держави, у якій розташований брокер, на рівні держави, в межах якої

законодавства держави, у межах якої інвестор провадить діяльність	провадить свою діяльність інвестор із застосуванням/незастосуванням положень щодо уникнення подвійного оподаткування [36]
Ризик зниження валюти держави, у межах якої провадить діяльність інвестор	Можливість диверсифікації валюти з метою хеджування валютних ризиків.

Напротязі останніх п'яти - семи років брокерські компанії надають доступ споживачам до міжнародних та національних ринків через використання мобільних додатків, які мають зручний та достатньо простий інтерфейс для провадження інвестиційної діяльності. Наприклад, всесвітньо відомий американський брокер INTERACTIVE LLC, який нещодавно вийшов на ринок українських інвесторів, дозволяє здійснювати правочини на офіційному веб-сайті або через мобільний додаток. [68] Для прикладу, станом 2020 рік, у даного брокера мається більше мільйону відкритих клієнтських рахунків, що вбачає зацікавленість приватного інвестора в участі у світовій економіці шляхом провадження інвестиційної діяльності у невеликих обсягах.

Світові ринки пропонуєть інвесторові більший обсяг як прямих інвестиційних інструментів, так і похідних. До них відносяться акції, облігації, пайові фонди тощо. Інвестори також можуть застосовувати поїхдні фінансові інструменти такі як опціони та ф'ючерси.

Проте, брокер, даючи доступ приватному інвесторові на світовий рівень, як правило, обмежує недосвідченого інвестора від роботи зі складними інвестиційними інструментами задля уникнення потенційної неплатоспроможності клієнта та зниження комісійних зборів.

Інвестування через фондовий ринок закладає широкий спектр індексів, що забезпечують основу для його функціонування та умовного ранжування компаній, що на ньому торгуються.

Два провідних приклади індексу - FTSE Global All Cap Index та Vanguard Total World Stock Index Index.

Індекси розвинених та периферійних ринків також допомагають умовно поділити світові ринки акцій на три категорії. Розвинені ринкові акції, як правило, пропонують найнижчий ризик, оскільки інфраструктура фінансового ринку та корпоративні ринки є більш розвиненими. Ринки, що розвиваються та прикордонні, мають більші ризики. Ринки, що розвиваються, часто є категорією, яка користується великим попитом для міжнародних інвесторів.

Фондовими індексами є показники цін відповідної групи цінних паперів компаній-емітентів, що до нього входять. Цей показник є динамічним та дозволяє відстежити напрямок руху відповідного економічного сектору протягом певного часу, даючи характеристику стану економіки.

До найвідоміших індексів належать наступні:

- NASDAQ
- NYSE
- NIKKEI
- DOW JONES

Український фондовий ринок має своє відображення у двох індексах: UX та ПФТС.

Роль індексів в умовах глобалізації набуло колосального значення в особливості через швидку міграцію капіталу між країнами не тільки на урядовому рівні, а й на рівні приватних інвесторів, які розглядають процес інвестування не як економічну стратегію розвитку країни, а як засіб для примноження капіталу та отримання прибутку.

Існує безліч варіантів інвестування на міжнародних ринках. Державного борг та міжнародні індекси власного капіталу забезпечує основу міжнародних інвестицій. на рівні із численними варіаціями акцій, облігацій та пайових фондів.

Задля того, щоб краще зрозуміти природу інвестиційних інструментів, класифікуємо країни світового масштабу на розвинені, та такі, що

розвиваються, з метою кращого розуміння їх економіки та національних ризиків.

Розвинені країни є найбільш передовими економіками світу і тому мають більш консервативні ризики. Робота із інвестиційними інструментами цих країн пропонує менше прибутку, аніж у країнах, що розвиваються. Проте, значно зміншується ризики втрати грошей як за рахунок сталості економічної системи, так через захист інвестора правовими механізмами та більш досконалим арбітражем. Розвинені ринкові акції, як правило, пропонують найнижчий ризик, оскільки інфраструктура фінансового ринку та корпоративні ринки є більш розвиненими.

Ринки, що розвиваються пропонують більші можливості, оскільки економіка та інфраструктура розвиваються з часом. Як правило, інвестування у такі ринки опосередковано впливає на економіку такої країни в цілому. Ці ринки мають вищі ризики внаслідок їх зростання, але мають більший потенціал для повернення.

Зупинемося на міжнародному державному борзі, що становить предметом облігацій та векселів.

Уряди усього світу на постійній основі видають борг для фінансування своїх національних бюджетів. Державний борг випускається у формі векселів та облігацій з різними строками погашення та процентними ставками, що визначаються тривалістю базового інвестування. Вони належать до боргових цінних паперів та найчастіше їх емітентом виступає держава, що провадить емісію цінних паперів з метою стимулювання економіки на державному рівні, сплати боргів та фінансування певних галузей або секторів.

Облігації становлять традиційний інструмент інвестора з консервативною стратегією, адже мають менш мінливий та більш стабільний характер з очікуваною доходністю. Вони виражаються у формі пенсійних займів, пайових фондів та полісів страхування життя.

Проте, інвестування за допомогою цих механізмів не дозволяє ефективно примножити інвесторові капітал, захищаючи його лише від впливу інфляції.

Ринок облігацій в цілому сегментований на два різні види: первинний та вторинний. Первинний ринок часто називають ринком "нових випусків", на якому операції строго відбуваються безпосередньо між емітентами облігацій та покупцями облігацій. По суті, первинний ринок дає створення абсолютно нових боргових цінних паперів, які раніше не пропонувалися населенню.

На вторинному ринку реалізуються цінні папери, які вже були продані на первинному ринку. Інвестори здійснюють правочини на вторинному ринці при посередництві брокера. Також, на даному етапі вторинний покупець несе видатки у вигляді комісій брокера.

Облігації класифікуються за емітентами:

- корпоративні;
- небезпечні (небажані);
- державні;
- муніципальні;
- іпотечні.

Компанії випускають корпоративні облігації для залучення грошей з різних причин, таких як фінансування поточних операцій, розширення товарної лінійки або відкриття нових виробничих потужностей. Корпоративні облігації зазвичай описують довгострокові боргові інструменти, термін погашення яких становить не менше одного року.

Корпоративні облігації бувають інвестиційними та високодохідними. Як правило, вони використовуються власниками бізнесу з метою його розширення або впровадження нових ідей. Вид корпоративної облігації залежить від її інвестиційного рейтингу, що оцінюється певними фірмами (наприклад, Standard & Poor's та Moody's). Рейтинг який означає якість облігації, що характеризується рівнем дефолту.

Небажані (небезпечні) облігації несуть найбільший ризик дефолту, ніж більшість облігацій, випущених корпораціями та урядами адже облігація - це перш за все боргове зобов'язання держави чи корпорації, яка лежить на емітентові, щодо виплати інвесторам винагороди разом із поверненням вартості цінного паперу в обмін на купівлю облігації. Такі фінансові інструменти реалізуються випущені компаніями, які переживають фінансові труднощі, а також урядами країн у скрутному економічному становищі, що мають високий ризик невиконання своїх зобов'язань щодо виплати процентних ставок або погашення тіла боргу інвесторам. Небажані облігації також називають облігаціями з високим доходом, оскільки вищий дохід необхідний, щоб компенсувати будь-який ризик дефолту. Ці облігації мають кредитний рейтинг нижче BBB - від S&P або нижче Baa3 від Moody's.

Державні облігації виступають цінним папером, що видає уряд та має узгоджену дату погашення, зазначену на сертифікаті облігацій. До того ж, ще однією перевагою яких облігацій є періодична виплата відсотків за користування цінним папером. З огляду на те, що державна облігація є урядовим боргом, підтримання облігації здійснюється безпосередньо державною, який корегує податкову політику та має змогу проводити емісію національної валюти з метою покриття видатків. Цей вид облігацій традиційно вважається найменш ризиковим. Наприклад, у США державними облігаціями виступають казначейські рахунки, які є найбільш та ліквідним активом сьогодення. Казначейський вексель - це короткострокове зобов'язання державного боргу, забезпечене Міністерством фінансів із терміном погашення один рік або менше. Казначейська нота - це товарний цінний папір державного боргу з фіксованою процентною ставкою та строком погашення від одного до 10 років. Казначейські облігації - це державні боргові цінні папери, випущені урядом, термін погашення яких перевищує 20 років.

Муніципальні облігації емітуються на рівні органів місцевого самоврядування з метою задоволення потреб територіальної громади та фінансування проєктів або покриття боргів на рівні населених пунктів.

Муніципальні облігації, як правило, не оподатковуються, що робить їх привабливими для кваліфікованих податкових інвесторів. Такі види облігації не використовуються на території України.

Іпотечні облігації складаються з об'єднаних іпотечних кредитів на нерухоме майно та фіксуються заставою певних заставлених активів. Інвестор, який купує заставу під заставу, по суті позичає гроші покупцям житла через своїх позикодавців. Зазвичай інвесторові виплачуються щомісячні, кварталні або піврічні відсотки, встановлені цінним папером.

Облігації країн, що розвиваються випускаються урядами та компаніями, що знаходяться в країнах із ринковою економікою. Їх особливістю є ризиковість. Придбання даних облігацій приваблює інвесторів можливістю швидкого та волатильного зростання, навідріз від розвиненої ринку облігацій. Проте, велика волатильність має під собою значний ризик зниження вартості активу та непередбачуваність відновлення його вартості як у часовій перспективі, так і в цілому. Ці ризики посилюються через потенційну політичну та економічну нестабільність країн, що розвиваються. Незважаючи на те, що країни, що розвиваються, загалом досягли великих успіхів у обмеженні національних ризиків або суверенного ризику, не можна заперечувати, що шанс соціально-економічної нестабільності є більшим у цих країнах, ніж у розвинених країнах, особливо США. Ринки, що розвиваються, також представляють інші транскордонні ризики, включаючи коливання курсу валют та девальвацію валюти. Якщо облігація випущена в місцевій валюті, курс долара до цієї валюти може позитивно чи негативно вплинути на ваш дохід. Коли ця місцева валюта сильна в порівнянні з долларом, ваші прибутки будуть позитивно позначені, тоді як слабка місцева валюта негативно впливає на обмінний курс і негативно впливає на прибутковість.

Облігації відрізняються від акцій кількома способами. Облігації представляють боргове фінансування, тоді як акціонерне фінансування. Облігації є формою кредитування, за допомогою якої позичальник (тобто емітент облігацій) повинен погасити основну суму власника облігації плюс

додаткові відсотки. Акції не дають права акціонеру повернути капітал і не повинні виплачувати відсотки (або дивіденди). Через юридичний захист та гарантії в облігації, що зазначає виплату кредиторам, облігації, як правило, менш ризиковані, ніж акції, і тому мають нижчий очікуваний прибуток, ніж акції. Акції за своєю суттю є більш ризикованими, ніж облігації, і тому мають більший потенціал для більших прибутків або більших збитків.

Ринки акцій та облігацій, як правило, дуже активні та ліквідні. Однак ціни на облігації, як правило, дуже чутливі до змін процентних ставок, їх ціни змінюються в зворотному напрямку до зміни процентних ставок. З іншого боку, ціни на акції більш чутливі до змін майбутньої прибутковості та потенціалу зростання.

Переходячи до акцій, необхідно зазначити, що вони є найрозповсюдженішим інструментом інвестування сьогодення. Вони за своєю суттю є власним капіталом компанії, що виражається у формі емітованих цінних паперів, які надають їх володарю корпоративні права та право голосу у процесі прийняття компанією корпоративних чи управлінських рішень. Емісія акцій починається з процесу первинних публічних пропозицій (IPO), що становить процес випуску та первинної реалізації акцій компанії. Після цього, акції виходять в обіг.

Для оптимізації процесу обігу акцій використовується фондовий ринок, на якому інвестори здійснюють правочини з купівлі-продажу, у тому числі, акцій. Інвестори набувають акції компаній, на необмежений строк, очікуючи зростання ціни акцій та будь-якого потенційного доходу у формі виплати дивідендів. Фондова біржа виступає посередником у цьому процесі залучення капіталу і отримує плату за свої послуги від компанії та її фінансових партнерів.

Акції бувають двох типів - загальні та привілейовані. Різниця полягає в тому, що власник першого має право голосу, яке може бути реалізоване в корпоративних рішеннях, пізніше - не. Однак привілейовані акціонери мають

юридичне право отримувати певний рівень виплати дивідендів до того, як будь-які дивіденди можуть бути видані іншим акціонерам.

Прибутковість акцій напряму залежить від господарської діяльності компанії та може досягати будь-якої позитивної чи негативної відмітки. Ціни акцій на фондовому ринку можуть встановлюватися різними способами, але найпоширеніший спосіб - це аукціон, де покупці та продавці розміщують заявки та пропонують придбати чи продати.

Численні дослідження показали, що протягом тривалих періодів акції приносять інвестиційну віддачу, що перевершує прибутки кожного іншого класу активів. Прибуток від акцій виникає внаслідок приросту капіталу та дивідендів. Приріст капіталу відбувається, коли ви продаєте запас за вищою ціною, ніж ціна, за якою ви його придбали. Дивіденд - це частка прибутку, яку компанія розподіляє своїм акціонерам.

Недивлячись на те, що інвестиційна привабливість акцій має численну кількість економічних показників, що відображує діяльність компанії, загалом їх поділяють за галузями та секторами.

Галузевим стандартом класифікації запасів за секторами є Глобальний стандарт класифікації галузей (GICS), який був розроблений MSCI та S&P Dow Jones Indices у 1999 році як ефективний інструмент для охоплення широти, глибини та розвитку галузевих галузей. 20 GICS - це чотирирівнева система класифікації галузей, яка складається з 11 галузей та 24 галузевих груп. 11 секторів:

- Енергія;
- Матеріали;
- Промислові підприємства;
- Споживчі товари;
- Охорона здоров'я;
- Фінанси;
- Інформаційні технології;

- Послуги зв'язку
  - Комунальні послуги;
- Нерухомість.

Ця класифікація секторів дозволяє інвесторам адаптувати свої портфелі відповідно до інвестиційних переваг, а також використовувати при виборі цінних паперів в залежності від економічного циклу.

Говорячи про портфельні інвестиції, їх кількісним розмежуванням від прямих є розмір до 10 % акцій підприємства. У випадку переваження цієї частини, таке інвестування переходить у пряме оскільки має під собою значне володіння корпоративними правами компанії.

Пояинаючи з 1970-х років процес переливання капіталу переважає у розвинених країнах – Сполучені Штати Америки, Європейський Союз, Японія, Китай.

Таким чином, світ переживає результати впливу пандемії коронавірусу, відчуваючи й по теперішній час падіння економіки держав та масове банкрутство малого та середнього бізнесу. Як на національному та наднаціональному рівнях, криза призвела до скорочення інвестиційних угод у рамках співробітництва між державами на регіональному рівні, так і зниження фінансових та капітальних потоків за сторони приватних та інституціональних інвесторів у компанії, що обумовлюється як втратою потенційного капіталу інвестором, так і запобіганням ризику втрати інвестованого. Недивлячись на це, за останні декілька років інвестування стало більш доступним не тільки для інституціональних кваліфікованих інвесторів, а й для приватного інвестора, який має на меті отримання прибутку. Результати такого економічного стимулювання можна відстежити через декілька років.

2.2 Оцінка включення України до міжнародних інвестиційних процесів

Становлення інвестиційного клімату в Україні почалося з розпадом Радянського Союзу та набуттям статусу суверенної держави. Перед українським народом стояло завдання створення нової правової, політичної та

економічної системи, шляхом здійснення законотворчої діяльності та максимально відділяючись від “спадку” рядянської системи. Радикальні зміни до свого законодавства Україна вносила, керуючись ліберальними поглядами на іноземне інвестування та комерційну діяльність у таких сферах, як банківська справа, торгівля, податки, сфера товарів та послуг та інше. Така трансформація змішусила Україну, як і майже усі пост рядянські країни, здійснювати перехід від централізації бюджетування та націоналізації виробництва до вільного ринку та відкритого суспільства. Набуття інституту приватної власності у цивільному законодавстві України, а також впровадження Закону України “Про приватизацію державного майна” стало мотивацією для громадян України на підвищення виробництва та покращення економічного розвитку держави. У додаток до цього, Україною була ратифікована та визнана обов’язковою до виконання Конвенція про захист прав та основоположних свобод людини, протоколом 1 якої закріплено непорушність приватної власності та неможливість позбавлення її. Це не залишилося це без уваги іноземних інвесторів, оскільки вбачаючи перспективи України як потенційного отримувача інвестицій з якісними ресурсами, відтепер їх права забезпечуються на мінімальному рівні. Так, іноземні інвестори тепер можуть провадити інвестиційну діяльність у численні української економіки у тому числі через суспільні підприємства, дочірні компанії, акціонерні товариства та інші організаційно-правові форми власності суб’єктів господарювання.

Не дивлячись на покращення, можна відслідити наступні обсяги інвестицій в Україну.

Роки	Прямі інвестиції в Україну, млн. дол. США	Прямі інвестиції з України, млн. дол. США
2001	762	769
2002	693	698

2003	1 424	1 411
2004	1 715	1 711
2005	7 808	7 533
2006	5 604	5 737
2007	9 891	9 218
2008	10 913	9 903
2009	4 819	4 654
2010	6 495	5 759
2011	7 207	7 015
2012	8 401	7 195
2013	4 499	4 079
2014	410	299
2015	458	407
2016	3 810	3 794
2017	3 692	3 684
2018	4 455	4 460
2019	5 860	5 212
2020	868	950

Як можна побачити, з 2001 року відслідковується позитивна динаміка прямих інвестицій у економіку України, що має тенденції до росту, піком якого є 2008 рік, після чого було стрімке падіння показників більш ніж на 50% через світову кризу 2008 – 2009 років. Після чого, інвестиційні надходження почали відновлювати свій обсяг.

Втім, показники прямих інвестицій з України почали падати вже з 2013 року, що було обумовлено економічною нестабільністю та зниженням попиту на українські експортовані товари. Крім цього, такий спад спричинив збройний конфлікт на сході України з Російською Федерацією, що привів до тимчасової окупації Донецької, Луганської областей та Автономної Республіки Крим. З огляду на відсутність державного контролю України на

вищезазначених територіях, статистичні дані з 2014 року не враховують обсяги інвестицій у суб'єкти господарювання, розташовані у цих місцевостях. Недивлячись на стабілізацію стану прямого інвестування в економіку України, у 2019 році світ охопила пандемія коронавірусу SARS-COV-2, що спричинює захворювання COVID-2019. Пандемія нанесла значні втрати та уповільнила процедуру інвестування як відносно України, так і на світовому рівні, зниживши обсяги капіталовкладень у економіку України майже в 7 разів, порівняно з попереднім звітним періодом. Варто зазначити, Україні не вдалося відносити обсяги інвестування, що були до кризи 2008 – 2009 років.

У свою чергу, показники прямих інвестицій з України менше, аніж в Україну. Частково це обумовлено бюрократичністю та жорсткістю регламенту з боку контролюючих органів процесу інвестування, частково обумовлене Декретом Кабінету Міністрів України «Про систему валютного регулювання і валютного контролю» № 15-93 від 19.02.1993 р., який дозволяв інвестування за кордон лише після отримання ліцензії Національного Банку України, у тому числі, шляхом придбання цінних паперів іноземних емітентів. Частина 2 статті 5 цього Декрету надає вичерпний перелік суб'єктів, що мають право на отриманні ліцензії НБУ, а саме: комерційні банки, інші фінансові установи та національні установи поштового зв'язку. Надання індивідуальних ліцензій резидентам або нерезидентам можлива лише при здійсненні разової валютної операції. [66] Проте, скасування вищезгаданого Декрету Кабінету Міністрів України та ухвалення Закону України «Про валюту і валютні операції» спростило процедуру інвестування, що показує результат на прикладі 2020 року.

Увесь шлях України до вільної ринкової економіки проходить через труднощі, що обумовлені зниженням рівня виробництва, інфляцією та труднощами з боку політичної системи (наприклад, корупцією). Подолання таких труднощів можливе при удосконаленні державного механізму та впорядкуванні комерційного законодавства та стратегії, до чого країна прямує із кожним роком.

Так, динаміку розвитку інвестиційної позиції України з 2000 по 2020 роки, можна відстежити наявність значних обсягів кредиторських зобов'язань та боргових паперів, що переважаються над інвестиційними активами.

Роки	Активи, млн. дол. США	Пасиви, млн. дол. США	Чиста інвестиційна позиція, млн. дол. США
2000	11 023	23 815	-12 792
2001	13 728	25 966	-12 238
2002	15 884	28 003	-12 119
2003	19 705	31 427	-11 722
2004	28 164	40 283	-12 119
2005	42 712	56 870	-14 158
2006	57 023	76 942	-19 919
2007	90 620	117 319	-26 699
2008	106 596	146 795	-40 199
2009	111 157	146 129	-34 972
2010	132 016	167 098	-35 082
2011	138 703	180 539	-41 836
2012	142 213	193 386	-51 173
2013	136 390	203 295	-66 905
2014	120 930	170 920	-49 990
2015	120 049	158 101	-38 052
2016	119 599	154 502	-34 903
2017	124 629	156 905	-32 276
2018	128 788	155 226	-26 438
2019	140 853	168 580	-27 727
2020	149 721	170 920	-21 199

Так, до інвестиційних активів, що розглядаються у вищезазначеній таблиці, відносяться:

- Прямі інвестиції: інвестиції прямого інвестора в підприємства прямого інвестування, боргові інструменти інвестиції прямого інвестора в підприємства прямого інвестування, інвестиції підприємств прямого інвестування в прямого інвестора-зворотне інвестування (у т.ч. торгові кредити);
- Портфельні інвестиції: сектор загального державного управління, депозитні корпорації (крім центрального банку), інші сектори; боргові цінні папери; депозитні корпорації (крім центрального банку) (короткострокові та довгострокові), інші сектори.
- Інші інвестиції: інші інструменти участі у капіталі, сектор загального державного управління (довгострокові), центральний банк (довгострокові), валюта і депозити, центральний банк, депозитні корпорації (крім центрального банку) (довгострокові та короткострокові у т.ч.: залишки за міжбанківськими операціями, інші сектори (у т.ч: готівкова валюта в позабанківському секторі), кредити, депозитні корпорації (крім центрального банку) (довгострокові та короткострокові), торгові кредити та аванси, інша дебіторська заборгованість, інші сектори.
- Резервні активи: монетарне золото, золото в злитках, неалоковані рахунки в золоті, спеціальні права запозичення, інші резервні активи, готівкова валюта та депозити, вимоги до органів грошово-кредитного регулювання, вимоги до інших інституційних одиниць, цінні папери, боргові цінні папери

У свою чергу, до пасивів, що становлять інвестиційну позицію України за відповідний період, відносяться наступні.

- Прямі інвестиції: інструменти участі в капіталі, інвестиції прямого інвестора в підприємства прямого інвестування, боргові інструменти,

інвестиції прямого інвестора в підприємства прямого інвестування, кредити прямого інвестора, торгові кредити підприємств з прямими інвестиціями, інвестиції підприємств прямого інвестування в прямого інвестора- зворотне інвестування (у т.ч. торгові кредити)

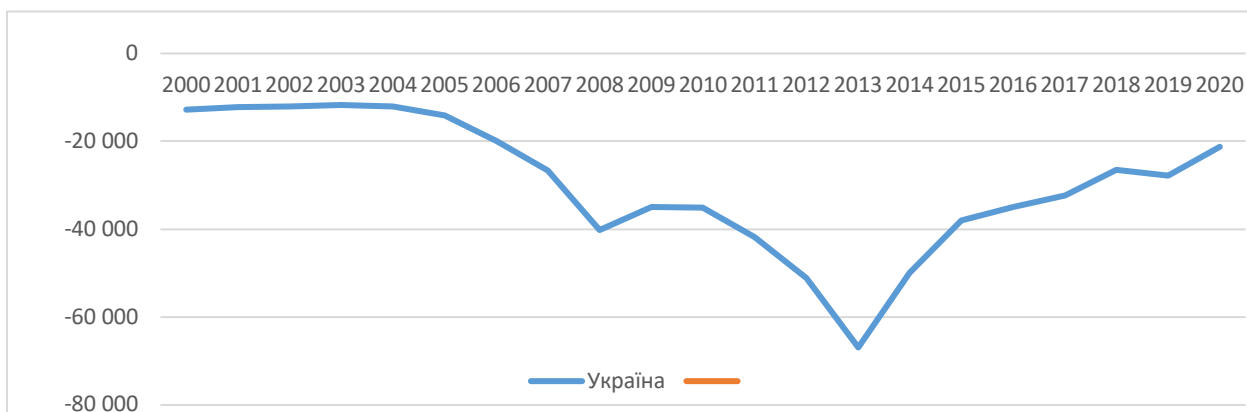
- Портфельні інвестиції: інструменти участі в капіталі, інші сектори, боргові цінні папери, центральний банк, депозитні корпорації (крім центрального банку), сектор загального державного управління, похідні фінансові інструменти (за виключенням резервів) та опціони працівників, сектор загального державного управління;
- Інші інвестиції: валюта і депозити, центральний банк, депозитні корпорації (крім центрального банку) (у тому числі: залишки за міжбанківськими операціями) кредити, кредити та позики від МВФ, депозитні корпорації (крім центрального банку), сектор загального державного управління, кредити та позики від МВФ, торгові кредити та аванси, спеціальні права запозичення.

Приведення інвестиційної позиції України у динаміці відображає результат статистичних досліджень інвестиційної діяльності держави за звітні періоди. Так, з 2000-х років країна зазнавала збитків від її провадження, що почали активно примножуватися з 2006 року. З огляду на те, що світова криза нанесла шкоди не тільки Україні, а й розвиненим країнам, що важко переносили період відновлення, наша держава не змогла своєчасно вжити заходів щодо укріплення та стабілізації економіки. Ці події не пройшли безслідно для всього світу: обвал показників світової торгівлі, неможливість виконання економічних та політичних урядових програм, послаблення середнього класу та безпрецедентний рівень безробіття – усе це на ґрунті послаблення гегемонії Сполучених Штатів Америки призвело до зниження інвестиційно діяльності країн та перехід до політики збереження ресурсів та відновлення збитків. На цьому етапі інвестори підтримували консервативну політику хеджування ризиків, що була направлена вже не на прирість капіталу за рахунок ризикових та потенційно прибуткових проєктів, а на

диверсифікацію капіталу через вкладення у сектор нерухомості розвинених країн, який у наслідок кризи, втратив у ціні, але все ж залишався привабливим.

Варто розуміти, що враховуючи описані вище ризики, Україна не є для світових партнерів достатньо стабільним контрагентом, а тому вона, як і більшість країн, що розвивається, залежить від впливу та підтримки дружніх країн та зовнішньоекономічних кредитів. Тому, у критичній ситуації союзні країни, будучі також під впливом негативних економічних обставин, позбавлені можливості допомагати Україні. За сукупності обставин відсутності зовнішньої підтримки та низької інвестиційної привабливості, інвестиційна політика України починає падати з огляду на переважання пасивів над активами аж до 2013 року, який став піком.

Динаміка інвестиційної позиції України

Погіршення інвестиційної складової держави було викликано напруженою політичною ситуацією України, спричиненою революцією гідності, покиненням свого посту гаранту Конституції, а також придвіщенням військових дій зі сторони сусідньої держави, що погрожують суверенності України. При цьому, погроза окупації зі сторони Російської Федерації наштовхула на завершення інвестиційних проєктів інвесторів, які провадити діяльність на Сході країни. Відтак, у результаті окупації частини Донецької та Луганської областей України, а також Автономної Республіки Крим, ці території позбулися належного державного контролю та впливу правового

режиму, у тому числі щодо права власності на нерухоме/рухоме майно, що у більшості випадків є об'єктами прямих інвестицій. При чому, непідконтрольність даної території України органам влади виражається, у тому числі, у відсутності відомостей у Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно, що позбавляє можливості інвестора не тільки на належне правове забезпечення його права володіння, користування та розпорядження, а й на визнання за ним речового права. Таким чином, зниження обсягів прямих інвестицій було спричинено відчуженням корпоративних прав та часток у акціонерних капіталах українських господарських товариств.

Після подій 2013 року, інвестиційні показники починають покращуватися за рахунок іноземних кредитів, наданих Міжнародним Валютним Фондом Україні та бажанням іноземних інвесторів набути активи (у тому числі, корпоративні права) за нищу ціну.

У ході виконання програми Євроінтеграції, Україна зробила величезний крок у розвиток взаємодії державного та приватного інституту інвестування, шляхом запровадження державно-приватного партнерства, основи якого викладені у Законі України «Про державно-приватне партнерство». Відповідні законодавчі зміни регламентують діяльність інвесторів, створюють умови її провадження та організаційні засади.

Однією з ключових особливостей програми є закріплення на законодавчому рівні мораторію на націоналізацію іноземних інвестицій, що виключають політичний чи майновий ризик інвестора. Проте, як зазначалося у першому розділі, в Україні існували прецеденти порушення цих положень закону підприємством «Мотор Січ» у відносинах з китайськими інвесторами.

Захист прав інвесторів здійснюється ще одним нормативно-правовим документом, ратифікованим Законом України № 1547 від 16.03.2000 р. та визнаним таким, що є обов'язковим до виконання на території України – Вашингтонська Конвенція 1965 про порядок вирішення інвестиційних спорів між державами та іноземними особами. Ця конвенція надає можливість інвесторові захищати свої права як на території держави-контрагента, так і на

рівні Міжнародного Арбітражу задля виключення можливості ухвалення упередженого рішення національною судовою системою. Також, в рамках цієї Конвенції утворений інститут досудового врегулювання спорів з інвесторами, які носять рекомендаційний характер, при цьому допомагаючи сторонам зменшити адміністративний та матеріальний тяган потенційного судового провадження. На території України положення Конвенції реалізуються шляхом створення консультативно-дорадчого органу згідно Кабінету Міністрів України від 26.11.2008 № 1024 “Про заходи щодо вдосконалення роботи органів виконавчої влади з інвесторами”.

Наступним кроком України на шляху до здійснення відкритої інвестиційної політики стало внесення змін до деяких нормативно-правових актів у зв'язку з набранням чинності Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо усунення бар'єрів для залучення іноземних інвестицій», Закону України «Про запобігання та протидію корупції», Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо скасування обов'язковості державної реєстрації іноземних інвестицій».

Розвиток інформаційної інфраструктури дозволив Україні прозоро співпрацювати інвесторам з державними органами України, виключаючи корупційний фактор чи упередження державних службовців у ході своєї діяльності.

Даний перелік регуляторних та законодавчих актів є основним, проте не вичерпним адже співпрацюючи з іноземними державами, Україна регулярно вступає у міжурядові відносини шляхом підписання угод у сфері інвестування. На сьогоднішній день, їх налічується більше 70 з наступними країнами: Австралія, Австрія, Азербайджан, Албанія, Аргентина, Бельгія, Білорусь, Болгарія, Боснія і Герцоговина, Бруней Даруссалам, Великобританія і Північна Ірландія, В'єтнам, Вірменія, Гамбія, Греція, Грузія, Данія, Екваторіальна Гвінея, Єгипет, Ємен, Естонія, Ізраїль, Індія, Індонезія, Іран, Іспанія, Італія, Йорданія, Казахстан, Канада, Киргизстан, Китай, Корея, Куба,

Кувейт, Латвія, Литва, Ліван, Лівія, Македонія, Марокко, Молдова, Монголія, Нідерланди, ОАЕ, Оман, Панама, Польща, Португалія, РФ, Сан-Марино, Саудівська Аравія, Сирія, Сінгапур, Словаччина, Словенія, США, Таджикистан, Туреччина, Туркменістан, Угорщина, Узбекистан, Фінляндія, Франція, ФРН, Хорватія, Чехія, Чилі, Швейцарія, Швеція та Югославія.

Більшість цих угод про сприяння та взаємний захист інвестицій, метою яких є стимуляція ділових ініціатив та взаємне покращення інвестиційної привабливості сторін. Об'єктами угоди є:

- 1) рухоме та нерухоме майно, а також будь-які інші речові права;
- 2) паї, акції, облігції, боргові зобов'язання юридичних осіб, цінні папери та будь-які інші форми участі у компаніях;
- 3) права вимоги відносно виконання зобов'язань у рамках інвестування;
- 4) права інтелектуальної власності, включаючи авторські права, товарні знаки, патенти, промислові зразки, технічні процеси, "ноу-хау", комерційні таємниці, фірмові назви та "гудвіл", пов'язані з інвестиціями;
- 5) будь-які права на здійснення господарської діяльності, включаючи права на розвідку, видобування, розвиток та експлуатацію природних ресурсів.

У відповідності до положень угод, інвесторові гарантується відшкодування шкоди, компенсація через втрату майнових та немайнових об'єктів через війну, збройний конфлікт, національний надзвичайний стан, переворот, повстання, заколот або інші подібні події на території договірної країни, що є актуальним в умовах сьогодення – військових дій на Східній території України.

Угодою регламентоване писання здійснення міжнародних переказів та процедури капіталовкладення із встановленням конвертації валюти. При цьому, вказане положення дозволяє країні не тільки контролювати перелиття

капіталу між державами, а й отримувати інформацію для контролюючих та правоохоронних органів щодо здійснених операцій особами.

До органів, що здійснюють врегулювання спорів в рамках цього договору, належать:

Якщо будь-який спір між інвестором однієї Договірної Сторони та іншою Договірною Стороною не може бути таким чином вирішений протягом шести місяців з дати пред'явлення письмового повідомлення інвестор отримає право передати цю справу до:

а) суд та/або арбітражний суд згідно з діючим законодавством Договірної Сторони;

б) Міжнародний Центр по врегулюванню інвестиційних спорів (ІСКІД), заснований Вашингтонською конвенцією від 18 березня 1965 року, для вирішення спорів, які відносяться до інвестицій між державами і іноземними особами інших держав; або

в) арбітражний суд "ad hoc", який, якщо сторони в спорі не згодні на інше, повинен бути створений і діяти згідно Арбітражному регламенту Комісії Організації Об'єднаних націй з права міжнародної торгівлі (ЮНСІТРАЛ).

Відтак, права інвесторів захищаються не тільки на рівні договірних відносин між інвестором і компанією, а й на рівні держав-учасниць.

У 2017 році Україною було підписано Угоду про заохочення та захист інвестицій між Україною та Фондом Міжнародного розвитку ОПЕК. Вказана угода спрямована на фінансове співробітництво країн, що розвиваються із наданням їм кваліфікованої допомоги при взаємодії з приватним сектором інвестування. Приєднуючись до цієї угоди, Україна визнає обов'язок гарантування захисту інвесторів при створенні, придбанні, розширенні, розпорядженні, управлінні, експлуатації та операційної діяльності ними інвестиційний проєктів, у тому числі, щодо заборони націоналізації та експропріації активів.

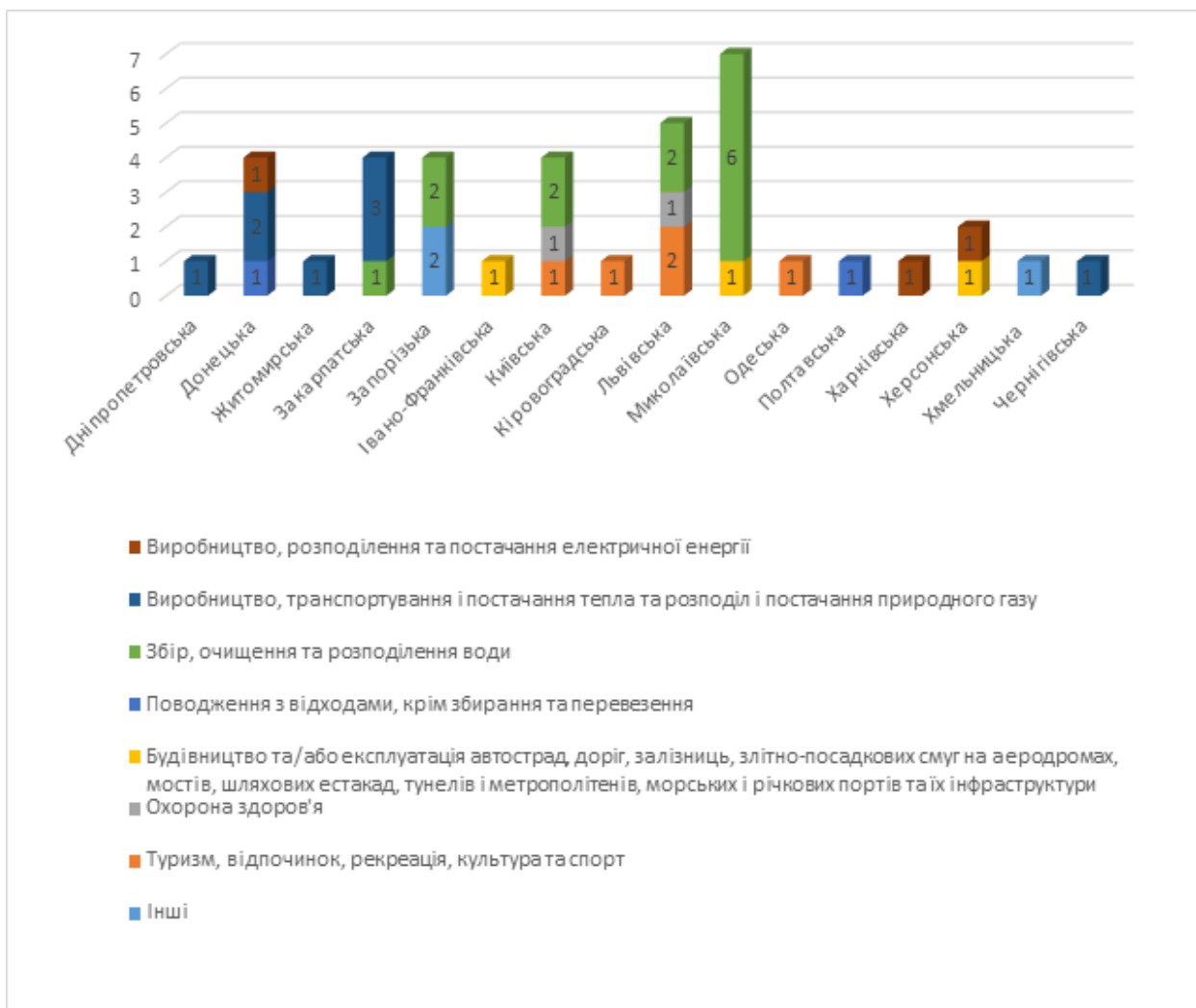
Крім цього, у рамках виконання Плану дій щодо поглиблення співробітництва між Організацією економічного співробітництва та розвитку

(ОЕСР) та Урядом України, розробленого з метою реалізації заходів, передбачених Меморандумом про взаєморозуміння між Організацією економічного співробітництва та розвитку і Урядом України щодо поглиблення співробітництва від 07.10.2014, здійснюються заходи щодо приєднання України до Декларації ОЕСР про міжнародне інвестування та багатонаціональні підприємства (далі – Декларація ОЕСР). Так, розпорядженням Кабінету Міністрів України від 01.03.2017 № 130-р схвалено проект Угоди (у формі обміну листами) між Урядом України та Організацією економічного співробітництва та розвитку щодо приєднання до Декларації про міжнародні інвестиції і багатонаціональні підприємства, відповідних Рекомендацій та процедурних Рішень Ради Організації економічного співробітництва та розвитку.

У березні 2015 року, України ратифікувала приєднання до Декларації про міжнародні інвестиції і багатонаціональні підприємства, шляхом укладення угоди з ОЕСР.

За результатом укладення цієї угоди, Україна стала членом в Інституціональному ОЕСР, а також запровадити національний режим для іноземних підприємств, скасувати обмеження щодо інвестиційної діяльності у певні галузі та сектори економіки, інвестування у які до ухвалення Угоди було заборонено.

Повертаючись до державно-приватного партнерства, треба виділити галузі економіки, у яких найчастіше працюють інвестори.

Як вбачається з графіку, станом на початок 2021 року проекти по збору, очищенню та розподілу води провадять у п'яти областях України, що свідчить про розвиток та економічну привабливість у даній галузі. Для прикладу, комунальне підприємство «Харківводоканал» реалізує декілька інвестиційних програм, направлених на поліпшення якості та механізму водопостачання із збереженням якості питної води.

Вбачаючи географічне розташування України та наявність багатьох водних об'єктів, вказаний ресурс приваблює потенційних інвесторів.

Наступна галузь – постачання енергоресурсів, що нарівні із першою галуззю належить до сировинної сфери. При чому, поширеність такого виду

інвестиційної діяльності позитивно впливає на конкуренцію дозволяючи пригнічувати монополізаційне становище окремих компаній на ринку.

Проте, мала кількість з загального обсягу інвестиційних проєктів належить у сфері будування. Частково це обгрунтовується дешевим ринком нерухомості у порівнянні з країнами Європи, а також бюрократичність процесу містобудування, що робить такі проєкти досить тривалими та нерентабельними.

Таким чином, Україна зацікавлює інвесторів сировинними галузями такими як водопостачання, розподіл тепла, природнього газу. У свою чергу, для країни такий вибір галузей економіки носить негативний характер з огляду на відсутність або низьку кількість виробничого фактору. Варто зауважити, що у переліці відсутні такі галузі як сервіс, медицина, інформаційні технології, космічна галузь.

3. Перспективні напрями розвитку міжнародних інвестиційних процесів

3.1 Перспективи інвестиційної діяльності України на світовому ринку

Для ефективного функціонування економіки, країні необхідно забезпечити своєчасне та стабільне інвестиційне забезпечення підприємств, а у випадку відсутності цього явища – направити реформи на покращення інвестиційного клімату такої країни. Будучи молодою країною, Україна перебуває на шляху розвитку економічної системи та укорінення позиції на світовому ринці. Не є виключенням інвестиційна діяльність, яка з огляду на те, що Україна має значний потенціал розвитку бізнесу, приваблює потенційних іноземних інвесторів.

Заступник Міністра розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України Ірина Новікова на Форумі «Україна 30» висловилася щодо перспективності запровадження нових інвестиційних проєктів, у тому числі в рамках державно-приватного партнерства з огляду на підписання ряду концесійних договорів щодо морських портів, які мають почати реалізовуватися у 2021 року з моменту, коли об'єкти будуть передані концесіонерам.

Вчений-економіст Девід Заха вважає, що інвестиції є вкрай важливими для України, що підтвердили дослідження Німецької консультативної групи, встановивши, що частка міноритарних іноземних інвесторів з часткою у статутному капіталі менше 10% (недивлячись на те, що вибірка йде відносно корпоративних прав у статутному капіталі, ряд вчених не кваліфікує інвестиції як прями лише за умови наявності більш як 10% корпоративних прав), що становить менше 5% загального обсягу компаній в Україні, 24 % загального обсягу капіталу України та близько 35% загальної валової доданої вартості. На цей обсяг припадає 20% усього працездатного населення України, що свідчить про більш якісні умови праці, що надаються іноземними працедавцями. [74] Вказані дослідження зроблені станом на 2018 рік. Враховуючи те, що показники іноземних інвестицій поступово ростуть, можна припустити, що така кореляція зі збільшеними обсягами зберігається по теперішній час.

В умовах сьогодення, Україна має переваги, що полягають у широкому доступі до світових ринків товарів та послуг, зовнішньонаправленою економічною стратегією та вигідним географічним рошташуванням у центрі Європи з розгалуженою логістичною системою.

До основних переваг України як інвестиційного партнера належить [73]:

- дешева робоча сила;
- висока кількість кваліфікованих працівників;
- якісна та доступна освіта, що становить науковий потенціал та передбачає кваліфікацію працездатного населення;
- великий обсяг ресурсів та потенціалу отримання значного прибутку за результатом інвестиційної діяльності іноземному інвесторові;
- запроваджено національний режим інвестиційної діяльності та заборона націоналізації іноземного капіталу;
- створення державно-приватного партнерства.

Проте, іноземне інвестування становить для України ряд загроз, таких як:

- Захаращення ринку України морально застарілими товарами, передаючи новітні технології до розвинених країн;
- Порушення економічного циклу;
- Провадження на території України неекологічного виробництва, що підвищує рівень забруднення та може нашкодити здоров'ю місцевого населення;
- Виникнення значної конкуренції для суб'єктів господарювання, що провадять діяльність виключно на території України.
- Витік капіталу України у іноземні держави;
- Контроль українського ринку та ресурсів іноземними інвесторами. [13, 13]

Відповідно до проаналізованих у попередньому розділі показників обсягу прямих та портфельних інвестицій вбачається, що ця частина досить мала та не узгоджується із потенціалом України та її ресурсами. При чому, якщо

сировинна та промислова галузі стають дедалі частіше об'єктом зацікавленості інвесторів, то високотехнологічні галузі не користуються попитом останніх. Рушійною силою трансформації економіки є науково-технічний прогрес, який обумовлюється посиленням ролі науки в промисловій середі. Завдяки цьому, життєвий цикл товарів скорочується, а на заміну існуючим технологічним процесам обороту товарів та послуг приходять більш досконалі.

У статистичних даних державної служби статистики України та УКТЗЕД відсутні такі показники та класифікація товару. Низький розвиток технологічних галузей та домінування експорту сировини приводить до регресу національної економіки, перевитрати сировини (яка не є безкінечною) та робить український товар неконкурентним на ринку іноземних споживачів. У свою чергу розвиток провідних технологій передбачає використання меншої кількості робочої сили, підвищити експорт на світові ринки, пришвидшити оборот активів, збільшити вартість експортованих товарів, а також уникнути можливості фізичної втрати сировинних ресурсів. Таким чином, напрямок інвестиційної політики не відповідає пріоритетам ефективного економічного зростання і адаптації до конкурентної середі в умовах протікання глобалізаційних процесів.

Така статистика слугує відображенням державної політики у сфері інвестування. Укладені міжнародні угоди про співпрацю у інвестиційній сфері з країнами партнерами дозволили екстериторіально розширити взаємодію України з інвесторами. Проте, приплив іноземного капіталу напряму залежить від внутрішньої політики та правової системи.

Політичними моментами, які суттєво знизили інвестиційну привабливість України стали:

- революція гідності як індикатор незадоволення народу діями влади, злочинне погіршення народовладдя, загроза демократії;
- покинення у 2014 році президентом Віктором Януковичем, гарантом дотримання конституційних прав та свобод народу, свого посту;

- анексія території Автономної Республіки Крим;
- тимчасова окупація Донецької та Луганської областей.

Останні два пункта особливо сильно вплинули на інвесторів адже право власності та інші речові права, які були гарантовані статтею 8 Протоколу 1 Конвенції з прав людини, були порушені, адже активи інвесторів вибули з їх фактичного розпорядження та власності поза правовим режимом без належного правочину, реституції та ін.

Українські підприємства користуються попитом серед іноземних інвесторів невеликою капіталізацією у поєднанні з високою ефективністю, невисокою вартістю енергопостачання для його обслуговування та робочою силою. У свою чергу, недивлячть на очевидну перевагу робочої сили в Україні та співвідношення заробітної плати та мінімального прожиткового мінімуму у порівнянні з країнами регіону, рівень безробіття та погіршення демографічного становища приводить до нестачі у належному обсязі кваліфікованих працівників, що приводить до нестачі кадрів та трудової міграції високоякісних працівників закордон. Як відзначають роботодавці, недивлячись на велику кількість потенційних працівників, що мають вищу освіту, наявність вищого ступеня освіти не гарантує зміння застосування знань практиці та високої віддачі з боку працівника, що необхідні в умовах економіки країни.

Статистичні дані, приведені раніше, показують, що прагнення українців працювати у компанії з іноземними інвестиціями обумовлено забезпеченням іноземними інвесторами заробітних плат близько 60% вище, аніж на аналогічних підприємствах з національними бенефіціарами. [74]

Однією з найактуальніших проблем тривалий час залишається неефективність співвідношення податкової політики держави із перспективами розвитку господарської діяльності. Із вказаною проблемою зтикається значна частина країн світу та Україна не є виключенням. З огляду на те, що лєвова частка іноземного капіталу надходить з офшорних зон, можна передбачити, що підприємці, використовуючи офшори як механізм ухилення

від податків, штучно зменшують видатки за рахунок податків. Об'єктивно, така оптимізація податків на підприємстві може значно збільшити прибуток підприємство, проте такі обставини не можуть не відобразитися на державі, адже призводять до скорочення надходження до бюджету, що призводить до погіршення економічного стану держави. При цьому, з огляду на складність та потребу у додаткових фінансах та знанням щодо провадження операцій з офшорними зонами, подібні операції здійснюються, як правило, великим бізнесом, податкові зобов'язання яких (у випадку їх належного виконання) забезпечили б значне поповнення державного бюджету із можливістю реалізації додаткових державних програм.

Недивлячись на активну нормотворчість зі сторони парламенту щодо ухвалення нормативно-правових актів у сфері іноземної інвестиційної політики, вона залишається недостатньо дослідженою через призму української діяльності через невеликий обсяг операцій та прецедентів. Втім, резонансні ситуації мали місце у практиці України за останні роки, що показало як недосконалість законодавчої системи, так і судової.

Одним з останніх прикладів слугує скандальна ситуація Товариства з обмеженою відповідальністю «Сканія» та Товариства з обмеженою відповідальністю з іноземними інвестиціями «Сканія Україна». Так, відповідно до Єдиного державного реєстру судових рішень по справі № 918/379/20, [75] товариство з обмеженою відповідальністю «Журавлина» звернулося із позовом до товариства з обмеженою відповідальністю з іноземними інвестиціями «Сканія Україна» про визнання пункту правочину протиправним. Пунктом, який просить скасувати позивач, є зобов'язання ТОВ «Журавлина» надавати технічну допомогу, забезпечувати експлуатацію та ремонт вантажних автомобілів, автобусів, шасі та двигунів з торговим знаком "Сканія" та будь-яких інших товарів, виготовлених ТОВ "Сканія Україна" або Сканією СВ АБ. Деякі фахівці права та журналісти скептично відносяться до цього рішення, що не набрало законної сили зазначаючи, що недосконалістю судової системи та наявністю корупційної складової, псується бізнес-клімат та

інвестиційна привабливість країни. Також зазначається про те, що вказана справа є показовою та може вплинути на діяльність інших іноземних інвесторів та їх стратегію розбудови бізнесу в Україні. [76] Станом на червень 2021 року, справа перебуває на стадії апеляційного розгляду, а остаточне рішення не прийнято.

Навідміну від розвинених країн світу, інститут венчурного інвестування в Україні перебуває на ранній стадії розвитку, будучи витісненим кредитною кредитною сферою. Беручи досвід розвинених держав, інвестування до ринку ідей здійснюють приватні особи, венчурні фонди та банки. Останні активно розробляють програми фінансування бізнес-стратегій клієнтів, орієнтуючись на ряд параметрів. В Українських реаліях, банки не практикують таких програм, будучи занепокоєні надійсністю повернення наданих коштів та процентів користування кредитною системою. Неефективність такої системи в Україні криється у неспімірності умов та застережень банку, який має на меті максимально хержувати ризики, до прошених сум, умов користування кредитними коштами. Однією з разповсюдженіших умов є беззбитковість підприємства протягом певного часу у той час коли людина тільки стає на шлях підприємницької діяльності. Такий вид інвестування відміне від кредитування тим, що премією інвестора виступають не нараховані проценти від користування коштами, а частка прибутку чи статутного капіталу.

До венчурного інвестування найчастіше звертаються особи, яким відмовив комерційний банк у спонуванні бізнес-проєкту через надання кредиту. У той час як перспектива фінансування проєкту інвестором носить суб'єктивний характер та базується на прогнозованому прибутку реалізованого проєкту.

В умовах глобального інноваційного процесу, іноземні інвестори фінансують бізнес-плани та раціональні ідеї українських підприємців, як правило, у сфері інформаційних технологій.

На початку втілення проєкту у життя, підприємець та інвестор має спільну мету – розширення підприємства, конкурентна домінація та

примноження прибутковості суб'єкту господарювання чи окремого проєкту. У випадку вдалої реалізації бізнес-проєкту, шляхи інвестора та підприємця розходяться, адже з огляду на ріст капіталізації підприємства, інвестор фіксує прибуток шляхом відчуження пакету акцій або корпоративних прав, як правило, підприємцеві, проєкт якого фінансував.

Як показує практика застосування даного інституту Західних країнах, венчурні інвестори є відкритими до інноваційних ідей та наукових відкриттів, який має конкурентний потенціал, у зв'язку з чим вони часто виступають джерелом співфінансування наукових розробок та технологічних, інноваційних відкриттів на ряду з державою. [77]

Венчурне інвестування поділяється на венчурні фонди (юридичні особи) та приватне інвестування (приватні особи, інвестори-ангели). Аналізуючи економічну та демографічну складову України та враховуючи наявність значної кількості олігархів-бізнесменів в Україні, венчурне інвестування теоритично може становити ефективний механізм примноження інвестором свого капіталу з одночасним розвитком економіки України через призму окремих стартапів.

Станом на сьогодні, в Україні дана сфера чітко не врегульована чинним законодавством, а також відсутні досвідчені фахівці, які володіють досвідом впровадження, оцінки та втілення перспективних проєктів на ринок України та світу. Венчурні інвестори не поспішають на український ринок з тих же підстав, що й інституціональні іноземні інвестори. Ті інвестори, які все ж таки співпрацюють з українським ринком, стикаються із роботою в умовах монопольного положення великих компаній, низької платоспроможності населення та великої ризикової складової.

Так, станом на 2016 рік, в Україні налічується до 300 венчурних інвесторів [78], які займаються фінансуванням не ризикових проєктів українських стартаперів, а розвиноті високотехнологічні продукти та споживчий сектор, які мають низький ризик. Наприклад, сферу будівництва, туризму, нерухомість та ін. [77]

Не останню роль відіграє рівень інфляції, який знецінює усю фінансову підтримку, що надається за сторони інвесторів. При цьому, ризики інфляції несе підприємство, у той час як інституціональний інвестор захищений від їх впливу через ринкове регулювання цін на активі.

Ще однією актуальною проблемою провадження інвестування в Україні є розвиток фондового ринку. Рейтинги видань, влада та підприємці усвідомлюють та відкрито говорять про цю проблему, яка залишається нагальною недивлячись на наявність регуляторного контролювання даного інституту. Український фондовий ринок досить відрізняється від американського чи європейського, зокрема, меншим розміром капіталізації компаній та меншою активністю, що полягає у кількості правочинів купівлі-продажу та інших операцій з цінними паперами з урахуванням того, що з 2018 року інвестор більше не потребує ліцензії на здійснення операцій на фондових біржах.

Попри спроби уряду розширити число членів біржи, вона все ще залишається закритою для громадян навідріз від розвинених країн, де система операцій з акціями налагоджена майже до побутових правочинів.

Окрім зазначених проблем, владою в особі Прим'єр-Міністра України Дениса Шмигала та Голови Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку Тимура Хромаєва висвітлено проблеми шахрайства на фондовій біржі. [79] Наприклад, існує проблема незаконного впливу на фондовий ринок та штучне спотворення ринку із подальшим здійсненням процедури squeeze-out, чим порушуються права міноритарних акціонерів. Так, іноземні портфельні інвестори не поспішають придбавати активи на українському фондовому ринці через незахищеність від подібних махінацій чи зловживань.

Станом на 2021 рік в Україні функціонують дві фондові біржі: Українська фондова біржа та ПФТС. Регулятором виступає Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку. При цьому, у червні 2021 року Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку анулювала ліцензію

ПрАТ «Українська фондова біржа», про що вбачається з рішення № 225, опублікованого на офіційному веб-сайті регулятора. Причиною анулювання зазначено відсутність діяльності протягом року. [81] Так, діяльність ще одного члену фондової біржі становиться під питання.

Для приваблення інвесторів, у тому числі іноземних, Україна потребує розвитку на інфраструктурному рівні фондових бірж, спрощення доступу інвесторів на ринок, посилення захисту та контролю за діяльністю інвесторів, а також створення державних консалтингових центрів, які зможуть надавати кваліфіковану допомогу інвесторам.

Стрімкий розвиток за останні 8 років набирає галузь ІТ. Так, ІТ-компанії, зареєстровані в Україні, за підсумками 2020 року одержали \$ 571 млн інвестицій, що на \$ 27 млн більше, ніж було в 2019 році за даними дослідження DealBook of Ukraine: 2021 інвестиційного фонду AVentures Capital. [82]

Серед лідерів цієї галузі в Україні - GitLab, Creatio, Restream и airSlate. Саме ці компанії склали 62% усього прибутку ІТ сфери.

Більшість з компаній мають статус підприємства з іноземними інвестиціями, маючи у статутному капіталі внески іноземних суб'єктів.

Цей сектор залишається неврегульованим державою, не піддається тиску з боку регуляторів та майже не підпадає під оподаткування. Не дивлячись на це, ріст за останні роки сягнув 25%

Політика цифрової трансформації та перенесення доступу до державних та інших послуг у цифрову середу, шляхом запровадження додатків до смартфона, є пріоритетом для уряду. Створення веб-порталів державних органів та додатку «ДІЯ» стало невідворотнім шляхом до цифровізації та мотивацією для вдосконалення провідної ІТ технологій. Особливо такі технології допомогли у період пандемії, коли люди були позбавлені можливості виходити на вулицю та уникали скупчення людей, швидкість та простота отримання електронних послуг підтримали економіку на максимально можливому рівні.

З огляду на велику кількість кваліфікованих спеціалістів у ІТ, іноземні інвестори часто співпрацюють з українськими фіхівцями у даній сфері, розробляючи та впроваджуючи продукти як на український ринок, так і на світовий.

Підсумовуючи вищезазначене, процес іноземного інвестування в Україні перебуває на періоді становлення та носить недосконалий характер через слабкий розвиток правових, політичних та економічних інститутів, що затримує економічне зростання держави. Станом на сьогодні, політичний напрямок України націлений на реалізацію сировинної та промислової галузі економіки, якою найчастіше цікавляться інвестори, при цьому не приділяючи досить уваги інноваційній та високотехнологічній галузі інвестування, удосконалення підвищило рентабельність промисловості та українських підприємств при економічній нестабільності. Основою розвитку інвестиційної діяльності зі сторони органів влади повинна стати робота з викорінення корупції та посилення правової системи, оптимізація податкової бази, розвиток інформаційної інфраструктури, підтримання фінансово-кредитної політики та розвиток інституту венчурного інвестування, стимулювання інвесторів до реінвестування, реструктуризація економіки із подальшим розвитком більш слабких секторів та розвиток фондового ринку.

3.2. Зовнішньо-економічна політика України як одна з ключових складових інвестиційних процесів

Європейський вибір України відкриває нові перспективи співпраці з розвиненими країнами континенту, надає можливості для економічного розвитку та зміцнює позиції України в глобальній системі міжнародних відносин. Тим не менше, сучасний стан відносин між Україною та Європейським Союзом - це питання, яке потребує серйозного розгляду. Економічна база є запорукою підвищення рівня життя в країні та здійснення демократичних реформ. Впровадження політичних, соціальних, економічних реформ вимагає інвестицій.

Також, здійснюються кроки, що сприятимуть стабільному розвитку економіки України та активізації інвестиційної діяльності, а саме, здійснюється робота за наступними напрямками:

В напрямі захисту прав інвесторів:

у рамках виконання Плану дій щодо поглиблення співробітництва між Організацією економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) та Урядом України, розробленого з метою реалізації заходів, передбачених Меморандумом про взаєморозуміння між Організацією економічного співробітництва та розвитку і Урядом України щодо поглиблення співробітництва від 07.10.2014, здійснюються заходи щодо

приєднання України до Декларації ОЕСР про міжнародне інвестування та багатонаціональні підприємства (далі – Декларація ОЕСР). Так, розпорядженням Кабінету Міністрів України від 01.03.2017 № 130-р схвалено проект Угоди (у формі обміну листами) між Урядом України та Організацією економічного співробітництва та розвитку щодо приєднання до Декларації про міжнародні інвестиції і багатонаціональні підприємства, відповідних Рекомендацій та процедурних Рішень Ради Організації економічного співробітництва та розвитку.

15 березня 2017 року Першим віце-прем'єр-міністром України – Міністром економічного розвитку і торгівлі України С. Кубівом було підписано Угоду (у формі обміну листами) між Урядом України та Організацією економічного співробітництва та розвитку щодо приєднання до Декларації про міжнародні інвестиції і багатонаціональні підприємства, відповідних Рекомендацій та процедурних Рішень Ради Організації економічного співробітництва та розвитку.

Приєднання України до Декларації ОЕСР про міжнародні інвестиції і багатонаціональні підприємства та набуття членства в Інвестиційному комітеті ОЕСР надасть такі суттєві переваги для країни, а саме:

- свідчитиме про запровадження Україною міжнародних стандартів здійснення інвестиційної діяльності;
- сприятиме залученню прямих іноземних інвестицій шляхом усунення обмежень щодо секторів, в яких іноземне інвестування заборонено та забезпечення національного режиму для транснаціональних корпорацій (далі – ТНК) відповідно до системи розвитку міжнародних стандартів у регулюванні відносин ТНК із країнами, що приймають їхні інвестиції;
- сприятиме поліпшенню конкурентного середовища та впливу на впровадження та розповсюдження інновацій;
- сприятиме реалізації принципів та стандартів соціальної відповідальності бізнесу згідно з керівними принципами ОЕСР щодо ведення відповідального бізнесу.

Одним із інструментів, що дозволить залучити в державний сектор економіки додаткові інвестиційні ресурси та сприятиме розвитку партнерських відносин держави та бізнесу, є **державно-приватне партнерство (ДПП)**, яке сьогодні в умовах розвитку економіки нашої країни є актуальною формою співробітництва між державними та приватними партнерами, нагальною вимогою сьогодення.

Впровадження механізму ДПП сприятиме реалізації державної політики, орієнтованої на міжнародні стандарти та чітко спрямованої на підвищення соціальних стандартів життя населення.

Основними перевагами використання механізму ДПП для держави та суспільства, зокрема, є:

- підвищення якості та своєчасності надання публічних послуг;
- підвищення ефективності використання бюджетних коштів;
- залучення додаткових фінансових ресурсів у створення/модернізацію інфраструктурних об'єктів;
- підвищення зайнятості населення, стимулювання економічного зростання з широким використанням інновацій та сучасних технологій;
- залучення всіх груп інтересів до реалізації стратегій соціально-економічного розвитку, посилення довіри та порозуміння у суспільстві.

Станом на 01 липня 2018 року на засадах ДПП було укладено 192 договори, з яких реалізується 66 (41 договір концесії, 24 договори про спільну діяльність, 1 договір державно-приватного партнерства), 126 договорів не реалізується (4 договори – закінчено термін дії, 9 договорів – розірвано, 113 договорів – не виконується).

Найбільше проектів реалізуються в таких сферах господарської діяльності як збір, очищення та розподілення води і виробництво, транспортування і постачання тепла, відповідно 47% (31 проектів) і 12.1% (8 проектів) від загальної кількості проектів.

Найпоширеніша форма ДПП – концесія (62% договорів від загальної кількості)

Водночас, спостерігається позитивна тенденція на державному та регіональному рівнях застосування механізму ДПП. Так, наказом Міністерства енергетики від 03.11.2017 № 684 прийнято рішення про здійснення ДПП щодо проекту "Енергетичний міст "Україна – ЄС". За інформацією Міністерства енергетики як органу управління зараз здійснюються заходи щодо утворення комісії з питань проведення конкурсу. З метою прискорення розвитку механізму ДПП в сфері інфраструктури Міністерства енергетики продовжується робота з підготовки до реалізації 3-х пілотних проектів в сфері портової інфраструктури. На регіональному рівні проводяться конкурси з вибору приватного партнера для здійснення ДПП. Також органами місцевого самоврядування готуються проекти за підтримки програми "U-LEAD з Європою" та за сприяння Мінекономрозвитку, зокрема:

проект "Надання послуг з прання білизни для бюджетних установ", м. Житомир;

проект "Розширення кластерної мережі теплозабезпечення об'єктів бюджетної сфери", м. Долина;

проект "Створення Центру малоінвазивної хірургії (малоінвазивні оперативні втручання в хірургії, урології, гінекології та проктології) по вул. Данилишиних,62",

м. Трускавець;

проект "Муніципальний парк ім. Чайковського", м. Тростянець;

проект "Рекультивация Малашівецького сміттєзвалища та будівництво станції дегазації", м.

Тернопіль.

Так, з метою реалізації економічних реформ в Україні Мінекономрозвитку проводилась робота щодо удосконалення законодавства у сфері ДПП, зокрема:

1. Усунено недоліки чинного законодавства, шляхом прийняття Закону України "Про внесення змін до деяких законів України щодо усунення регуляторних бар'єрів для розвитку державно-приватного партнерства та стимулювання інвестицій в Україні", яким, зокрема, внесено комплексні зміни до Закону України "Про державно-приватне партнерство".

2. Удосконалено процедури проведення конкурсу з визначення приватного партнера та проведення аналізу ефективності ДПП шляхом прийняття постанови Кабінету Міністрів України від 16.11.2016 № 815 "Про внесення змін до порядків, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 11 квітня 2011 р. № 384".

3. Впроваджено механізм заміни приватного партнера з урахуванням кращого світового досвіду (постанова Кабінету Міністрів України від 26.04.2017 № 298 "Про затвердження Порядку заміни приватного партнера за договором, укладеним у рамках державно-приватного партнерства").

4. Розроблено законопроекти щодо реформування концесійного законодавства, які дозволять збалансувати інтереси зацікавлених сторін, що в свою чергу забезпечить умови для зростання обсягу залучених інвестицій для модернізації та створення нової інфраструктури та надання якісних суспільно значимих послуг:

проект Закону України "Про концесії" (рестр. № 8125 від 15.03.2018), який 03.04.2018 було прийнято за основу в першому читанні. Очікується розгляд законопроекту у другому читанні у вересні-жовтні 2018 року;

проект Закону України "Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо створення умов для модернізації інфраструктури шляхом реалізації проектів на умовах державно-приватного партнерства, у тому числі концесії" (рестр. № 8126 від 15.03.2018) очікується розгляду на засіданні головного Комітету з питань бюджету;

проект Закону України "Проект Закону про внесення змін до Податкового кодексу України щодо створення умов для модернізації інфраструктури шляхом реалізації проектів на умовах державно-приватного партнерства, у тому числі концесії" (рестр. № 8127 від 15.03.2018) очікується розгляду на засіданні головного Комітету з питань податкової та митної політики;

проект Закону України "Про внесення змін до статті 2 Закону України "Про публічні закупівлі"" (рестр. № 8128 від 15.03.2018) розглянуто на засіданні Комітету з питань економічної політики та рекомендовано його прийняти в першому читанні за основу після прийняття за основу проекту Закону України "Про концесії".

Варто відзначити, що прийняття законопроектів дасть можливість реалізувати масштабні проекти ДПП та залучити інвестиції в економіку України.

Наступні кроки в цьому напрямку передбачають: сприяння у підготовці до реалізації пілотних проектів ДПП; розповсюдження та впровадження досвіду реалізації пілотних проектів у інших регіонах; відбір нових проектів ДПП для реалізації у регіонах у II півріччі 2018 року.

Здійснюються заходи в напрямі розвитку інвестиційної інфраструктури, а саме:

відповідно до Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року (затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 06.08.2014 № 385) питання створення регіональної мережі індустріальних парків і надання державної підтримки суб'єктам, які створюють такі парки, визначені як один із пріоритетних напрямів розвитку регіонів.

Розвиток індустріальних парків сприятиме активізації інвестиційної та інноваційної діяльності, стимулюванню промислового виробництва, створенню нових високотехнологічних виробництв та десятків тисяч високопродуктивних робочих місць, збільшенню обсягів та асортименту випуску експорторієнтованої продукції та, як наслідок, підвищенню конкурентоспроможності економіки та добробуту громадян України.

Станом на 06.08.2018 до Реєстру індустріальних (промислових) парків вже включено 31 індустріальних парків (у 2017 році – 13 індустріальних парків, за перше півріччя 2018 року – 3 індустріальні парки).

У 17 індустріальних парках визначено керуючі компанії.

Крім того, в Україні функціонують індустріальні парки, які були створені ще до формування законодавчої бази щодо їх підтримки.

(У Білій Церкві на базі авіаремонтного заводу – 2000 рік, у смт Малинівка компанії "Олімп" – 2002 рік, "Патріот" у Сумах на базі камвольно-прядильної фабрики – 2008 рік, "Чексіл" у Чернігові на базі камвольно-прядильної фабрики – 2010 рік, У Запоріжжі компанії "Запоріжжкран" – 2011 рік)

Суб'єкти ІІІ також можуть скористатися інструментами та механізмами, передбаченими законодавством, зокрема:

- звільнення від сплати ввізного мита з метою інвестування на підставі зареєстрованих договорів (контрактів) або як внесок іноземного інвестора до статутного капіталу підприємства з іноземними інвестиціями

- ввезення за пільговими ставками ввізного мита (до 0%) товарів, що походять з держав - членів Світової організації торгівлі, або з держав, з якими Україна уклала двосторонні або регіональні угоди щодо режиму найбільшого сприяння, в т.ч. з ЄС і Канадою
- ввезення без сплати ввізного мита устаткування, яке працює на відновлюваних джерелах енергії, енергозберігаючого обладнання і матеріалів, засобів вимірювання, контролю та управління витратами паливно-енергетичних ресурсів, обладнання та матеріалів для виробництва альтернативних видів палива або для виробництва енергії з відновлюваних джерел енергії

Започатковано на постійній основі діалог з бізнесом для врегулювання проблемних питань з інвесторами – щоквартальні робочі зустрічі за участю представників міністерств та бізнесу.

Відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 21.03.2018 № 174-р створено державну установу “Офіс із залучення та підтримки інвестицій”, що належить до сфери управління Господарсько-фінансового департаменту Секретаріату Кабінету Міністрів України. Положення про Офіс затверджено наказом Державного секретаря Кабінету Міністрів України від 23.04.2018 № 76.

Згідно з Положенням, основними завданнями Офісу є:

- інформаційна підтримка іноземних інвесторів під час підготовки та реалізації ними інвестиційних проектів, та під час їх діяльності в Україні з метою забезпечення прискорення та ефективності взаємодії іноземних інвесторів з органами державної влади та місцевого самоврядування, до компетенції яких відноситься регулювання сфери господарської діяльності, до якої вноситься інвестиція;
- залучення інвестицій, а також забезпечення співпраці органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, спрямованої на створення сприятливого інвестиційного клімату в Україні;
- сприяння вдосконаленню інвестиційного іміджу України та підтримка інвестиційного розвитку України;
- узгодження дій іноземних інвесторів з органами виконавчої влади, їх посадовими та службовими особами з метою вирішення проблемних питань, що можуть виникати в іноземних інвесторів під час діяльності останніх в Україні через об’єкти їх інвестування;
- підготовка пропозицій Урядовому уповноваженому з питань інвестицій щодо формування та реалізації інвестиційного потенціалу України, реалізації програми Кабінету Міністрів України по залученню інвестицій, підтримки пріоритетних інвестиційних проектів, поліпшення інвестиційного клімату в Україні, сприяння захисту охоронюваних законом прав інвесторів;
- підвищення ефективності діяльності центральних і місцевих органів виконавчої влади, тимчасових консультативно-дорадчих органів, що утворені Кабінетом Міністрів України, органів місцевого самоврядування, державних установ та організацій щодо взаємодії з інвесторами та покращення інвестиційної привабливості України.

Крім того, постановою Кабінету Міністрів України від 9 серпня 2017 року № 578 утворено міжвідомчу робочу групу щодо розгляду проблемних питань про порушення правоохоронними органами прав суб’єктів господарювання; постановою Кабінету Міністрів України від 21 березня 2018 року № 226 утворено міжвідомчу робочу групу з питань підготовки пропозицій щодо розв’язання системних проблем і налагодження ефективної співпраці та діалогу з іноземними інвесторами для реалізації їх пропозицій щодо поліпшення інвестиційного клімату.

Схвалено Концепцію розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018—2020 роки та затверджено план заходів щодо її реалізації, основною метою яких є забезпечення реалізації ініціатив “Цифрового порядку денного України 2020” (цифрова стратегія), що сприятиме усуненню бар’єрів на шляху цифрової трансформації України у найбільш перспективних сферах, шляхом стимулювання економіки та залучення інвестицій, подолання цифрової нерівності, поглиблення співпраці з ЄС у цифровій сфері та розбудови інноваційної інфраструктури країни та цифрових перетворень.

Визначено, що інтеграційні та глобалізаційні процеси, що спостерігаються в умовах економічної нестабільності, визначають виняткове значення інвестицій для становлення та розвитку підприємств в Україні. Ефективне здійснення інвестиційної діяльності на сучасному етапі є основою для розвитку економіки України, забезпечення можливості її інтеграції в європейський соціально-економічний простір, що в подальшому буде сприяти підвищенню конкурентоспроможності підприємств.

11 грудня 2020 року відбулась міжнародна конференція «Україна: інвестиційна гавань в часи змін», яку організував урядовий Офіс із залучення та підтримки інвестицій UkraineInvest за підтримки Програми USAID «Конкурентоспроможна економіка України». Зібравши онлайн близько 1000 учасників з понад 60 країн світу, захід став інтерактивною платформою для інформування міжнародної та

української інвестиційної спільноти щодо прогресу реформ і розвитку інвестиційного клімату в Україні протягом 2020 року.

“Україна - динамічна європейська країна, яка вдосконалює бізнес-клімат, аби конкурувати на глобальному рівні, створюючи нові можливості для бізнесу. Незважаючи на виклики 2020 року, Україна здійснила важливі кроки - прийняла законодавство про відкриття ринку земель сільськогосподарського призначення, підвищила прозорість податкової системи, підтримала бізнес доступними кредитами, розпочала прозору приватизацію та підписала перші концесійні угоди”, - зазначив Президент України Володимир Зеленський.

Зустрічі Міністра розвитку громад та територій України Олексія Чернишова з дипломатичними представниками іноземних країн:

Королівство Швеція

19 грудня 1991 р. Швеція першою серед країн Північної Європи визнала незалежність України. 13 січня 1992 р. – встановлено дипломатичні відносини між двома країнами.

Швеція є надійним партнером на шляху європейської інтеграції України. Відносини з Україною відносяться до пріоритетів зовнішньої та безпекової політики Швеції в регіоні Східної Європи. Важливу роль відіграє реалізація запропонованої Швецією спільно з Польщею Ініціативи ЄС „Східне партнерство”. Масштабним проектом, ініційованим Швецією в рамках цієї Ініціативи, стало Партнерство з енергоефективності та охорони довкілля у Східній Європі/Україні (E5P).

Розвиток українсько-шведського регіонального співробітництва характеризується широким спектром напрямів співпраці, зокрема в економічній, соціальній, культурній та гуманітарній галузях. Прикладами такого співробітництва є впровадження спільних ініціатив та реалізація проектів у сфері економіки, житлово-комунальної галузі, соціальної та молодіжної політики, питань освіти, культури та спорту.

07 квітня 2020 року відбулась зустріч Міністра розвитку громад та територій України Олексія Чернишова з Надзвичайним і Повноважним Послом Швеції в Україні Тобіасом Тибергом.

Під час зустрічі сторони обговорили питання щодо:

- пріоритетів Мінрегіону у сфері місцевого самоврядування;
- наслідків ситуації, обумовленої пандемією COVID-19, та фінансових обмежень на які очікують місцеві бюджети;
- планів міністерства щодо завершення процесу об'єднання територіальних громад, серед іншого, щодо планування консультативного процесу внесення змін до Конституції;
- діяльності Ради донорів з децентралізації, на якій цього року головує Швеція;
- Програми «Підтримка децентралізації в Україні» (SKL);
- роботи Центрального Офісу Реформ та питання координації Мінрегіону з іншими міністерствами, зокрема через роботу тематичних робочих груп у складі Ради Донорів.

Федеративна Республіка Німеччина

17 січня 1992 року шляхом обміну дипломатичними нотами відбулося відновлення дипломатичних відносин між Україною та ФРН.

Політичні відносини між Україною і Німеччиною розвиваються на принципах добросусідства і партнерства, а також обумовлені спільною зацікавленістю обох держав у стабільному і мирному розвитку Європи як простору спільних демократичних цінностей.

Взаємодія у політичній сфері особливо активізувалася на тлі окупації Росією Кримського півострову, її спроб дестабілізації ситуації в Україні, а також подальших військових дій у східних районах Донецької та Луганської областей. Офіційний Берлін підтримує зусилля міжнародних переговорних механізмів для врегулювання ситуації на Донбасі, діяльність СММ ОБСЄ в Україні персоналом, навчанням, технічним обладнанням і фінансовими внесками, а також надає допомогу особам, які постраждали внаслідок російської агресії.

Федеральний уряд надає сприяння процесу внутрішніх трансформацій в Україні та наближення нашої держави до Європейського Союзу. Відповідні положення поряд із наданням дієвої підтримки у відновленні територіальної цілісності України закріплені в програмі діючого із 2018 року німецького кабінету міністрів. ФРН надає суттєву практичну допомогу (у т.ч. «План дій щодо України», цільові програми, гуманітарні проекти; загальний обсяг – близько 1,2 млрд. євро) і є єдиною з-поміж провідних

держав світу, яка делегувала урядових уповноважених для підтримки пріоритетних напрямів взаємодії (місцеве самоврядування, приватизація та транзит газу).

Протягом останніх років Німеччина надала підтримку у запуску порталу системи державних закупівель «ProZorro», створенні Фонду енергоефективності в Україні, розбудові системи суспільного мовлення в нашій державі, а також посиленні громадянського суспільства.

06 липня 2020 року відбулась зустріч Міністра розвитку громад та територій України Олексія Чернишова з Надзвичайним і Повноважним Послом ФРН в Україні Анкою Фельдгузен.

Під час зустрічі сторони обговорили питання щодо:

- реформи місцевого самоврядування;
- регіональної політики на період 2021-2027;
- підтримки Німеччиною трансформації вугільних регіонів.

Домовились, що Німеччина розгляне питання підтримки трансформації вугільних регіонів на запит української сторони після того, як буде сформовано бачення розвитку вугільної галузі в цілому.

Канада

Канада визнала незалежність України 2 грудня 1991 року – першою на той час західною країною та другою після Польщі. Дипломатичні відносини між Україною та Канадою були встановлені 27 січня 1992 року.

Україну та Канаду поєднують давні дружні відносини. Канадський політикум активно підтримує демократичні зміни в Україні після перемоги Революції Гідності, сприяючи політично, фінансово і технічно проведенню важливих реформ у нашій державі. Після незаконної анексії Криму Росією і початку агресії на Донбасі Канада послідовно підтримує Україну як у рамках міжнародних організацій (ООН, ОБСЄ, НАТО, «Велика сімка»), так і на двосторонньому рівні. Канадські урядовці неодноразово оприлюднювали заяви, у яких засуджувалася політика РФ проти України та підтверджувалася позиція Канади щодо невизнання нелегальної анексії Криму, підтримки суверенітету та територіальної цілісності України тощо. Від початку 2014 року значно активізувався двосторонній діалог на найвищому та високому рівні

28 липня 2020 року відбулася зустріч з Надзвичайним і Повноважним Послом Канади в Україні Ларисою Галадзою.

Під час зустрічі сторони обговорили питання щодо:

- результатів децентралізації;
- пріоритетів регіональної політики на період до 2027 року;
- впровадження гендерної рівності у сфери політики Мінрегіону.

Канадська сторона висловила підтримку реформ та озвучила плани щодо нового проєкту у сфері регіонального розвитку та підтримки регіональних інвестицій.

Королівство Данія

Данія визнала незалежність України 31.12.1991 р. Дипломатичні відносини встановлено 12.02.1992 р. Дипломатична місія України в Данії почала діяти у серпні 1995 р. Договірно-правова база двостороннього співробітництва складається з понад 70 договірно-правових актів, переважна більшість з яких діє в порядку правонаступництва.

Відносинам між Україною та Данією притаманні високий рівень взаєморозуміння та взаємодії, підтримки, динамічний розвиток співпраці в політичній, торговельно-економічній, військово-політичній, гуманітарній й інших сферах. Данія здійснює практичні кроки з підтримки України на шляху євроінтеграції. Країна активно лобювала започаткування ПВ ЗВТ Україна – ЄС та послідовно підтримувала запровадження безвізового режиму поїздок до ЄС для громадян України. Данія займає однозначну проукраїнську позицію в питаннях оцінки окупації РФ Криму та частини Донбасу, послідовно виступає за продовження санкцій проти Росії. Важливе значення має підтримка Копенгагеном розвитку всебічного діалогу Україна – НАТО, інших питань співробітництва у військово-політичній сфері, зокрема реформування Воєнної організації України, започаткування проєктів із запобігання корупції у ЗС України, підготовка особового складу для проведення міжнародних миротворчих операцій. Останнім часом спостерігається суттєве посилення діалогу на вищому та високому рівнях.

20 жовтня 2020 року відбулась онлайн зустріч Міністра розвитку громад та територій України Олексія Чернишова з Надзвичайним і Повноважним Послом Королівства Данія Оле Егбергом Міккельсеном.

Під час зустрічі сторони обговорили питання щодо:

- співпраці між Україною та Королівством Данія в рамках програми Danida Business Finance (відновлювальна енергетика та енергоефективність, вода і стічні води);

– можливих варіантів співробітництва між Україною та Королівством Данія у сфері теплопостачання в рамках Данської програми сусідства (DANEP) та можливість співпраці у зазначеній сфері з Данським енергетичним агенством.

За результатами проведеної зустрічі 27.10.2020 відбулась онлайн зустріч представників Данського енергетичного агенства, Посольства Королівства Данія в Україні та Мінрегіону за результатами якої сторони визначили подальші кроки співпраці.

12 січня 2020 року відбулась онлайн зустріч Міністра розвитку громад та територій України Чернишова О.М. з представниками дансько-української ділової спільноти під головуванням Надзвичайного і Повноважного Посла Королівства Данія в Україні Оле Егберга Міккельсена

Під час зустрічі сторони обговорили:

– можливість інтенсифікації інвестиційної співпраці з метою залучення данських прямих інвестицій в економіку України;

– шляхи посилення двосторонньої співпраці у сферах децентралізації, управління відходами, цифровізації та інших проєктах, які безпосередньо впливають на економічний розвиток українських регіонів.

За результатами зустрічі сторони продовжити роботу над новою програмою співпраці «Програма енергетичного партнерства між Україною та Данією» (UDEPP), яка фінансуватиметься Урядом Королівства Данія.

Литовська Республіка

4 грудня 1991 року Верховна Рада Литовської Республіки визнала незалежність України. Дипломатичні відносини між Україною та Литовською Республікою встановлено 12 грудня 1991 року.

В системі українсько-литовських двосторонніх відносин важливим пріоритетом є міжрегіональне співробітництво. Першу угоду про міжрегіональну взаємодію підписано у 1990 р., коли було започатковано співпрацю та розвиток дружніх і ділових стосунків між Києвом і Вільнюсом.

Активно розвивається співробітництво між Одеською, Миколаївською областями та Клайпедським повітом, Харківською, Запорізькою областями та Каунаським повітом, Івано-Франківською областю та Паневежським повітом, Черкаською, Львівською областями та Шяуляйським повітом, Чернігівською областю та Утянським повітом, Сумською областю та Тельшайським повітом, Тернопільською областю та Таурагським повітом, Волинською областю та Вільнюським повітом та іншими. В рамках

реалізації положень двосторонніх договорів сторони активно здійснюють ряд спільних проектів в економічній, науково-технічній і культурній сферах. Участь представників регіональних адміністрацій та бізнесових кіл України та Литви в регіональних економічних та інвестиційних форумах є одним з найбільш перспективних механізмів розвитку міжрегіонального співробітництва, який дає змогу розвивати товарообіг, налагоджувати прямі контакти між підприємствами та обговорювати спільні проекти в різних галузях економічного співробітництва.

03 листопада 2020 року відбулась зустріч Міністра розвитку громад та територій України Олексія Чернишова з Надзвичайним і Повноважним Послом Литовської Республіки в Україні Вальдемарасом Сарапінасом.

Під час зустрічі сторони обговорили питання щодо:

- візиту делегації українських експертів в Литву для вивчення досвіду щодо створення та функціонування індустріальних парків на прикладі Вільнюського міського інноваційного індустріального парку (VCIIIP), а також для вивчення досвіду Литви щодо створення та функціонування Вільних економічних зон;
- організації зустрічі з литовськими експертами з метою обговорення досягнень і проблем у сфері регіонального розвитку;
- організації зустрічі з представниками компанії «Civitta».

Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії

Британія визнала незалежність України 31 грудня 1991 року, дипломатичні відносини було встановлено 10 січня 1992 року.

Сучасний стан двосторонніх українсько-британських відносин характеризується високим рівнем діалогу між сторонами у політичній, економічній, військовій та культурній сферах, у тому числі з питань реалізації євроінтеграційного курсу України. Сполучене Королівство є традиційно важливим економічним партнером для України, насамперед, в таких галузях, як інвестиційне співробітництво, банківсько-фінансова сфера, енергетична безпека.

Договірною-правова база двосторонніх відносин України та Великої Британії на сьогодні складає 32 міжнародні договори. Крім цього, в 1999 році оформлене правонаступництво України щодо 10 двосторонніх міжнародних договорів, укладених між Великою Британією та колишнім СРСР. Існуючі двосторонні договори створюють широке політико-правове поле для розвитку українсько-британських відносин на ключових напрямках двостороннього співробітництва.

19 листопада 2020 року відбулась зустріч Міністра розвитку громад та територій України Олексія Чернишова з Надзвичайним і Повноважним Послом Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії в Україні Меліндою Сіммонс.

Під час зустрічі сторони обговорили питання щодо:

- перспективи двосторонньої співпраці з питань трансформації вугільних регіонів;
- залучення Посольства до створення мультидонорського Офісу регіонального розвитку;
- питання гендерної політики;
- проведення зустрічі з представниками бізнесу.

Словацька Республіка

Україна однією з перших країн світу 1 січня 1993 р. визнала державну незалежність Словацької Республіки.

Міжрегіональне співробітництво між Україною та Словацькою Республікою є одним із найважливіших напрямків всього спектру двосторонніх відносин. Між двома країнами на міжрегіональному рівні укладено близько 50 угод про співпрацю, партнерськими відносинами зв'язані 15 міст обох країн, у тому числі і столиці наших держав – Київ та Братислава. Встановлено контакти між усіма 8 краями Республіки Словаччина та 10 областями України. При цьому процес розширення та поглиблення міжрегіональних зв'язків постійно триває.

На території України та Словацької Республіки постійно проводяться спільні заходи, наукові та практичні конференції, семінари з різних актуальних питань міжнародного життя обох країн та українсько-словацькі дні добросусідства, які відбуваються на спільному державному кордоні. Обидві країни беруть активну участь у різних проєктах міжнародного транскордонного співробітництва.

01 грудня 2020 року відбулась зустріч Міністра розвитку громад та територій України Олексія Чернишова з Надзвичайним і Повноважним Послом Словацької Республіки в Україні Мареком Шафіном.

Під час зустрічі сторони обговорили питання щодо:

- підготовки до проведення 15-го спільного засідання Міжурядової українсько-словацької комісії з питань транскордонного співробітництва в березні 2021 року;
- залучення керуючих компаній індустриальних парків в Україні, обміну досвідом, розвитку співробітництва, напрацювання контактів з індустриальними парками Словаччини;
- співпраці між нашими країнами в галузі забезпечення енергетичної ефективності будівель та в сфері централізованого теплопостачання;
- співробітництва у галузі протидії COVID-19.

Ряд міжнародних компаній-інвесторів у сектор відновлюваної енергетики, які подали до Міністерства юстиції України так звані trigger notices, таким чином вступили в переговорний процес з Мінюстом для взаємовигідного мирного урегулювання питання до прийняття рішення про подання позову в міжнародний арбітраж; така переговорна процедура може тривати 3-6 місяців.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96%D0%B2%D1%80#Text>;
2. Закон України «Про інвестиційну діяльність» від 04. 07. 2002 року № 40-IV. Зі змінами від 23.03.2017 р.[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.yurfact.com.ua/zminy-do-zakonodavstva2017/zminy-vid-23-03-2017-do-zakonu-ukrainy-pro-investytsiinu-diialnist>
3. Положення про Національну інвестиційну раду. Затверджено Указом Президента України від 29.08.2016 р. № 365/2016. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/365/2016>.
4. Закон України «Про цінні папери та фондовий ринок», 2006 р., № 31. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15#Text> ;
5. Самотоєнкова О. В. Економічна статистика: навч. посібник / О. В. Самотоєнкова, Ю. О. Ольвінська. Одеса : ОДЕУ, 2010. – 182 с.
6. Офіційний сайт Державної служби статистики України. [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
7. Офіційний сайт міністерства фінансів України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.index.minfin.com.ua/index/fidi>
8. Прямі іноземні інвестиції в Україні. Державна служба статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.insiders.com.ua/spravochnik/inostrannye-investitsii>
9. 8. Інвестиції зовнішньоекономічної діяльності України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/zed.htm
10. Капітальні інвестиції в Україні. Державна служба статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2018>
11. Надходження та освоєння інвестицій у спеціальних (вільних) економічних зонах та на територіях пріоритетного розвитку України. Статистичний бюлетень. – К : Державна служба статистики України, 2017. – 51 с.

12. Стаття на веб-сайті «Ліга». URL: <https://finance.liga.net/ekonomika/novosti/sp-povysil-kreditnyy-reyting-ukrainy>.
13. Василюк О.Б. Іноземне інвестування: загрози економічній безпеці України. Економіко-правовий часопис. 2016. Вип. 1. С. 12—22.
14. Конвенція про порядок вирішення інвестиційних спорів між державами та іноземними особами. Конвенцію ратифіковано Законом N 1547-III (1547-14) від 16.03.2000. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_060 (дата звернення 02.11.2019).
15. Питання Національної інвестиційної ради: Указ Президента від 29.08.2016. Дата оновлення: 25.06.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/365/2016> (дата звернення 10.11.2019).
16. Про внесення змін до деяких законів України щодо усунення регуляторних бар'єрів для розвитку державно-приватного партнерства та стимулювання інвестицій в Україні: Закон України від 24 листопада 2015 року № 817-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/817-19> (дата звернення 14.11.2019).
17. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо скасування обов'язковості державної реєстрації іноземних інвестицій: Закон України від 31 травня 2016 року № 1390-VIII URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/1390-19 (дата звернення 12.11.2019).
18. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо усунення бар'єрів для залучення іноземних інвестицій: Закон України від 23 травня 2017 року № 2058-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2058-19> (дата звернення 13.11.2019).
19. Про внесення змін до Порядку надання приватним партнером державному партнеру інформації про виконання договору, укладеного в рамках державно-приватного партнерства: Постанова Кабінету Міністрів України від 2 вересня 2015 р. № 746. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/746-2015-p> (дата звернення 07.11.2019).

20. Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 12 квітня 2000 р. № 639: Постанова Кабінету Міністрів України від 04.02.2016 р. № 130. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/130-2016-п> (дата звернення 04.11.2019).
21. Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 16 лютого 2011 р. № 232: Постанова Кабінету Міністрів України від 16 вересня 2015 р. № 713. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ru/713-2015-п> (дата звернення 09.11.2019).
22. Про заохочення та захист інвестицій між Україною та фондом міжнародного розвитку ОПЕК: Угода від 5 грудня 2017 року № 2220-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/893_001-17 (дата звернення 15.11.2019).
23. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18.09.1991 № 1560-XII. Дата оновлення: 18.12.2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12> (дата звернення 05.11.2019).
24. Рудь Л. П. Макроекономічні аспекти інвестиційної діяльності в Україні. Комунальне господарство міст. 2012. № 106. С. 128—132.
25. Суханова А. Інвестиційна діяльність підприємств в Україні. Глобальні та національні проблеми економіки. 2017. № 17.
26. Ткаченко Т., Шевчук Н., Гончарук І. Напрямки оптимізації інвестиційної діяльності підприємства. Агросвіт. 2017. № 7. С. 45—48.
27. Топ-менеджери погіршили оцінку інвестпривабливості України. URL: <https://eba.com.ua/top-menedzhery-pogirshyly-otsinku-investpryvablyvosti-ukrayiny> (дата звернення 17.11.2019).
28. Україна поднялась в рейтинге Doing business-2020. URL: <https://biz.liga.net/ekonomika/all/novosti/ukraina-podnyalas-v-reytinge-doing-business-2020> (дата звернення 02.11.2019).
29. Татарульєва А.О. Вплив іноземного інвестування на економічний розвиток країни / Причорноморські економічні студії. – 2016. – Вип. 4. – С. 29-34. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2016_4_8.

30. Аверчук Р. Прямі іноземні інвестиції в Україні: війна і мир.
URL: <https://voxukraine.org/2017/01/12/investments-in-ukraine-ua>.
31. Melnyk O., Adamiv M., Smereka L. Diagnostics of investment attractiveness of business entities in conditions of European integration. Economics, Entrepreneurship, Management. – 2018. – Vol. 5, No. 1. – p. 15-22.
32. Раманова Ю.С., Герасимчук В.Г. Механізм підвищення ефективності залучення іноземних інвестицій в економіку України / Економічний вісник НТУУ “КПІ”. – 2017. – №14. – С.417-422. URL: <http://ev.fmm.kpi.ua/article/download-ad/108723/103671>.
33. Рощина Н.В., Борданова Л.С., Мілько І.В. Особливості залучення прямих іноземних інвестицій в економіку України / Економічний вісник НТУУ “КПІ”. – 2017. – №14. – С.126-132. URL: <http://ev.fmm.kpi.ua/article/download/108764/103707>.
34. Прямі інвестиції (акціонерний капітал) (2010-2018).
URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2017/zd/inv_zd/pi_ak_ks_reg/pi_ak_u2010-2018.xlsx.
35. Прямі інвестиції (акціонерний капітал) в економіці України /з України: за країнами світу; країнами ЄС; видами економічної діяльності; по регіонах (2010-2018).
URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2017/zd/inv_zd/pi_ak_ks_reg/pi_ak_ks_reg_u.xlsx.
36. Конвенція між Урядом України і США про уникнення подвійного оподаткування та попередження податкових ухилень. Міжнародний документ №442_002 від 06.09.1997.
URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/442_002.
37. Чмерук Т. Офшорний Люксембург. Уряд підшукав олігархам нову схованку. URL:
<https://www.epravda.com.ua/publications/2017/02/23/621830/>.
38. Інвестиції з РФ в Україну збільшилися лише на папері.
URL: <https://cutt.ly/ErWfwp>.

39. Par Marie de Vergès. Les entreprises françaises tentées par les promesses du marché ukrainien. URL: https://www.lemonde.fr/entreprises/article/2016/10/27/les-entreprises-francaises-tentees-plespromessesdumarcheukrainien_5021394_1656994.html.
40. Німецькі компанії створили 2 тис. робочих місць в Україні у 2017 році. URL: <https://ua.interfax.com.ua/news/general/474618.html>.
41. Про підприємців сходу України, які підняли бізнес з нуля. URL: https://censor.net.ua/ua/news/3094854-/video_pro_pidpryyemtsiv_shodu_ukrayiny_yaki_pidnyaly_biznes_z_nulya_pokajut_u_ramkah_festyvalyu_sotsialnoyi.
42. У 2018 році аграрії встановили абсолютний рекорд експорту сільгосппродукції. URL : <https://agropolit.com/news/11075-u-2018-rotsi-agrariyi-vstanovili-absoly...>
43. П'ять галузей української економіки, які чекають на інвестиції. URL: <https://news.finance.ua/ua/news/-/397755/5-galuzej-ukrayinskoyi-ekonomiky-yaki-chekayut-na-investytsiyi>.
44. Foreign Investment Opportunity in Ukraine. URL: <https://usa.mfa.gov.ua/en/article/open/id/5752>.
45. Комса К.Р., Гребеник К.М. Світовий ринок ІТ: місце України на ньому. URL: <https://mind.ua/publications/20178608-svitovij-rinok-it-misce-ukrayini-n...>
46. Україна підвищила свої позиції у рейтингу інвестиційної привабливості в 2018 році. URL: <https://www.bdo.ua/uk-ua/news-2/2018/ukraine-has-increased-its-position-in-the-rating-of-investment-attractiveness-in-2018>.
47. Індекс інвестиційної привабливості України у першому півріччі 2020 року склав 2,51 бали. Режим доступу: <http://finpost.com.ua/news/18308>;
48. Цивільний кодекс України № 435-15, 2003 р., ред. 01.01.2021. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.
49. <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3054984-zelenskij-vnis-u-radu-proekt-zakonu-pro-investnan.html>

50. Україна посідає 120 місце з розвитку фінансового ринку. Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/news/2021/01/22/670268/>.
51. Інвестиційна привабливість. И. А. Бланк – К.: Эльга-Н, Ника-Центр, 2001. – 536 с
52. Крейнина М. Н. Аналіз фінансового стану та інвестиційної діяльності у промисловості, будівельності, торгівлі / М. Н. Крейнина – М.: АО “ДИК”, “МВ-Центр”, 1994. – 256 с.
53. Погорелова Т. В. Статистичні аспекти оцінювання прямих іноземних інвестицій в Україну / Т. В. Погорелова, Т. С. Корольова // Методологія статистичного забезпечення розвитку регіону: монографія / за заг. ред. канд. економ. наук, професора А. З. Підгорного. – Одеса: Атлант, 2012.
54. Коренюк Петр, Копил Олена (2018) Концептуальні підходи та методи визначення інвестиційної привабливості національних економік. Журнал Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки, вип. 2 (14).
55. BDO International Business Compass. Режим доступу: <https://www.bdo-ibc.com/>
56. Україна підвищила свої позиції у рейтингу інвестиційної привабливості в 2018 році. Режим доступу: <https://eba.com.ua/ukrayina-pidvyshhyla-svoyi-pozytsiyi-u-rejtyngu-investytsijnoyi-pryvablyvosti-v-2018-rotsi/>
57. Global Competitiveness Report Special Edition 2020: How Countries are Performing on the Road to Recovery. Режим доступу: <https://www.weforum.org/reports/the-global-competitiveness-report-2020>.
58. Ердал Демірхан, Махмут Маска. Детермінанти прямих іноземних інвестиційних потоків до країн, що розвиваються: переріз аналіз. Празькі економічні документи. 2008. № 4.
59. Шаукат Алі. Вей Го. Визначники ПІІ в Китаї. Журнал глобального бізнесу та технологій. Том 1. № 2, осінь 2005.

60. Енергетичне ембарго, відключення від SWIFT: Європарламент пропонує покарання для РФ за нову агресію. Режим доступу: <https://umn.ua/news/3134>.
61. Болаєв А. В. Привлечення прямих іноземних інвестицій як фактор введення зарубіжних технологій у странореципієнте в умовах економічної глобалізації. Управління економічними системами: електронний науковий журнал. 2014.
62. Справедливість для ІТ-мільярдера: що чекає Кремнієву долину після перемоги Байдена. Режим доступу: <https://www.forbes.ru/finansy-i-investicii/413751-spravedlivost-dlya-it-milliardera-chto-zhdet-kremnievuyu-dolinu-posle>
63. Antonios Zairis. The course of foreign direct investment in the Greek economy. East-West Journal of Economics and Business. Vol. XIX. No 2. 2016.
64. Баяр Ф. (2008), "Концепція глобалізації та Туреччина в процесі глобалізації", Міжнародна економіка. Випуски, Випуск: 2014
65. Біткоїн рекордно вирос після заявок компаній Ілона Маска про інвестиції. Режим доступу: <https://www.bbc.com/russian/news-55982030>
66. Декретом Кабінету Міністрів України «Про систему валютного регулювання і валютного контролю» № 15-93 від 19.02.1993 р. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/15-93#Text>
67. Торгівельна війна з Китаєм та імпорتنі мита. Режим доступу: <https://www.dw.com/ru/torgovaja-vojna-s-kitaem-i-poshliny-tramp-svoego-dobilsja/a-55897411>
68. Офіційна веб-сторінка Interactive Brokers LLC. Режим доступу: <https://www.interactivebrokers.co.uk/ru/index.php?f=11602>
69. Уряд США розробив план триетапного відновлення життя в країні та виходу з карантину. Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3008563-ssa-prezentovali-plan-trietapnogo-vidnovlenna-kraini-pisla-karantinu.html>

70. ЄС виділить додаткові 121,5 млн євро на нагальні потреби боротьби з пандемією. Режим доступу: <https://www.euointegration.com.ua/news/2021/04/9/7121954/>
71. У 2020-2021 роках потік прямих іноземних інвестицій зменшиться на 40% - ООН. Режим доступу: <https://mind.ua/news/20210601-u-2020-2021-rokah-potik-pryamih-inozemnih-investicij-zmenshitsya-na-40-oon>
72. Ткаченко Т., Шевчук Н., Гончарук І. Напрямки оптимізації інвестиційної діяльності підприємства. Агросвіт. 2017. № 7.;
73. Очерedyкo О. Перспективи розвитку інвестиційної діяльності підприємств України. Менеджер. Вісник Донецького державного університету управління. 2016. № 4.;
74. Економічний вплив прямих іноземних інвестицій в Україні. В. Кравчук, З. Девід, Р. Кірхнер. Інститут економічних досліджень та політичних консультацій. Режим доступу: http://www.ier.com.ua/ua/publications/regular_products?pid=6002
75. Єдиний державний реєстр судових рішень. Режим доступу: <https://reyestr.court.gov.ua/>
76. Тонка грань справедливості: інвестори з Scania зіткнулися з реальністю українських судів. Судово-юридична газета. Режим доступу: <https://sud.ua/ru/news/ukraine/190279-tonkaya-gran-spravedlivosti-investory-iz-scania-stolknulis-s-realnostyu-ukrainskikh-sudov>
77. Венчурне інвестування та особливості його розвитку в Україні. Режим доступу: <https://www.businesslaw.org.ua/venture-investment/>
78. Українська асоціація інвестиційного бізнесу. Режим доступу: <http://www.uaib.com.ua>.
79. Огляд ринку акцій станом на 26 січня 2021 року. Режим доступу: <https://smida.gov.ua/news/publications/ogladrinkuakcijstanomna26sicna2021roku>
80. Українській фондовій біржі анулювали ліцензію на провадження професійної діяльності. Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric->

economy/3224823-ukrainskij-fondovij-birzi-anuluvali-licenzii-na-provazenna-profesijnoi-dialnosti.html

81. Щодо анулювання ліцензії на провадження професійної діяльності на фондовому ринку ПрАТ «Українська фондова біржа», ідентифікаційний код юридичної особи 14281095. Режим доступу: <https://www.nssmc.gov.ua/document/?id=12108024>
82. Яким буде 2021 рік для ІТ галузі? Режим доступу: <https://biz.nv.ua/tech/it-v-ukraine-kakim-budet-2021-god-dlya-programmistov-novye-kompanii-startapy-obrazovanie-50130672.html>
- 83.